

Risiko- og kapitalstyring 2014

SpareBank 1 SR-Bank konsern

Fra nedbør
til vannkraft.

Innhold

INNLEDNING	3
SPAREBANK 1 SR-BANK	4
SPAREBANK 1 ALLIANSEN	5
RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 SR-BANK	6
FORMÅL	6
PROSESS FOR RISIKO- OG KAPITALSTYRING	6
ORGANISERING OG ORGANISASJONSKULTUR	8
KREDITTRISIKO	11
MARKEDSRISIKO	20
OPERASJONELL RISIKO	22
LIKVIDITETSRISIKO	23
EIRRISIKO	24
FORRETNINGSRISIKO	25
OMDØMMERISIKO	25
STRATEGISK RISIKO	26
COMPLIANCE RISIKO (ETTERLEVELSE)	26
REGULATORISK KAPITALDEKNING (PILAR I)	27
INNLEDNING	27
KAPITALDEKNING	28
DETALJINFORMASJON KAPITALDEKNING	31
KREDITTRISIKO	36
MARKEDSRISIKO	49
OPERASJONELL RISIKO	52
GODTGJØRELSESORDNINGEN I SPAREBANK 1 SR-BANK	53

INNLEDNING

Formål

Dokumentet er utarbeidet for å gi markedet best mulig informasjon om SpareBank 1 SR-Bank sin risiko- og kapitalstyring. Det er i tillegg ment å dekke kravene som er satt til offentliggjøring av finansiell informasjon etter "Forskrift om kapitalkrav". Dokumentet oppdateres årlig, med unntak av informasjon om kapitaldekning og minimumskrav til ansvarlig kapital som oppdateres kvartalsvis. Dette blir oppdatert i egne vedlegg.

Konsernets informasjonsstrategi vektlegger utstrakt dialog med ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus.

Kjernevirksomheten til banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. SpareBank 1 SR-Bank bruker betydelige ressurser på å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende internasjonal praksis. Risiko- og kapitalstyringen i SpareBank 1 SR-Bank støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og sikrer samtidig finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Viktigste utviklingstrekk

I løpet av 2014 har norsk økonomi vært gjennom et stemningsskifte. Petroleumssektoren ble preget av oljeprisfall, reduserte oljeinvesteringer og økt kostnadsfokus. Lavt rentenivå og svekket kronekurs kan på den annen side gi økonomisk handlingsrom og gjøre foretak med konkurranseflate i utlandet mer konkurransedyktige. Stemningsskiftet tvinger fram en omstilling i næringslivet, noe som resulterer i økt usikkerhet om den framtidige utviklingen i norsk økonomi.

SpareBank 1 SR-Bank står godt rustet til å møte den økte usikkerheten i markedet. I løpet av de siste årene har konsernet styrket soliditeten, redusert konsentrasjonsrisikoen knyttet til store engasjementer, redusert likviditetsrisikoen og forbedret innskuddsdekningen og kapitaltilgangen.

Ren kjernekapital i SpareBank 1 SR-Bank har økt fra 4,6 milliarder i 2008 til 13,8 milliarder i 2014. Dette utgjør en økning i ren kjernekapitaldekning fra 5,8 prosent i 2008 til 11,5 prosent i 2014.

SpareBank 1 SR-Bank har gradvis redusert konsentrasjonsrisikoen i løpet av de siste åtte årene. Konsernets eksponering mot store engasjementer¹ utgjorde 333 prosent av kjernekapital i 2007, mot 132 prosent i 2014.

Likviditetsrisikoen er redusert gjennom økt likviditetsbuffer, en mer balansert forfallsstruktur og mer diversifisert funding. SpareBank 1 SR-Bank har også økt innskuddsdekningen² de siste to årene, fra 42,7 prosent i 2012 til 46,7 prosent i 2014.

SpareBank 1 SR-Bank fikk i februar 2015 tillatelse fra Finanstilsynet til å benytte avansert IRB-metode for beregning av regulatorisk kapitalkrav på foretaksengasjementer (bedriftsmarked). SpareBank 1 SR-Bank har fra før av tillatelse til å benytte avansert IRB-metode for massemarked (personmarked).

Risikoeksponering

Konsernets samlede risikoeksponering er moderat. Kredittisiko står for en betydelig del av konsernets risikoeksponering. SpareBank 1 SR-Bank har en solid og godt diversifisert kredittportefølje, der utlån til personkunder utgjør 63 prosent av totale utlån. Personmarkedsporteføljen består hovedsakelig av godt sikrede boliglån.

Bedriftsmarkedsporteføljen utgjør 37 prosent av total portefølje, og kvaliteten vurderes som god. Gjennomsnittlig misligholdssannsynlighet har over tid hatt en positiv utvikling, noe som i særlig grad er drevet av en styrket risikoprofil i eksisterende kundemasse. Konsernets største bransjemessige konsentrasjon er rettet mot næringsseiendom som utgjør 15,6 prosent av den samlede utlånsporteføljen (EAD) inkludert personmarkedet ved utgangen av 2014. Eiendomsporteføljen knyttet til utleie består i hovedsak av langsiktige leiekontrakter med finansielt solide leietakere.

SpareBank 1 SR-Bank har som hensikt å skape verdier for regionen konsernet er en del av. En totalvurdering av konsernets finansielle ståsted og positive utvikling i risikoprofil de siste årene tilsier at konsernet er godt rustet for dette.

¹ Definert som de 20 største konsoliderte engasjementene i henhold til Forskrift store engasjementer.

² Innskuddsdekning inkludert SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS.

SpareBank 1 SR-Bank

SpareBank 1 SR-Bank er i dag landets ledende aksjesparebank med en forvaltningskapital på 175 mrd. kroner. SpareBank 1 SR-Bank har vært en av de mest lønnsomme bankene i Norden de siste 15 årene. Konsernets markedsområde er Rogaland, Hordaland og Agder, med ca. 300.000 kunder. Antall ansatte er ca. 1100.

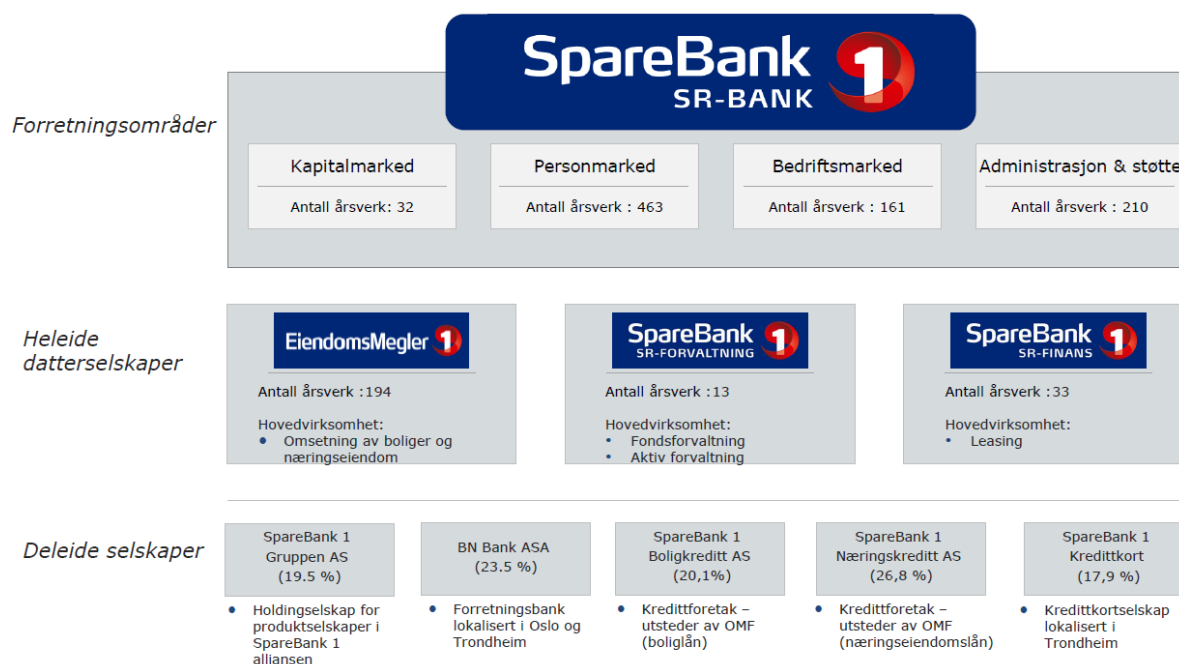
SpareBank 1 SR-Bank er et finanskonsern med et komplett produktspekter overfor personmarked, næringsliv og offentlig sektor. I tillegg til selve bankvirksomheten har konsernet spesialkompetanse innen finansiering, valutarådgivning, fondsforvaltning, verdipapirhandel, forsikring, eiendomsmegling og

finansiell rådgivning. Konsernets hovedkontor er lokalisert i Stavanger. Oversikt over selskaper i SpareBank 1 SR-Bank er vist i figuren nedenfor.

Konsernets strategiske målilde: SpareBank 1 SR-Bank skal være Sør- og Vestlandets mest attraktive leverandør av finansielle tjenester basert på:

- Gode kundeopplevelser
- Sterk lagfølelse og profesjonalitet
- Lokal forankring og beslutningskraft
- Soliditet, lønnsomhet og tillit i markedet

Figur 1: Heleide og deleide selskaper i SpareBank 1 SR-Bank ASA per 31.12.2014

SpareBank 1 Alliansen

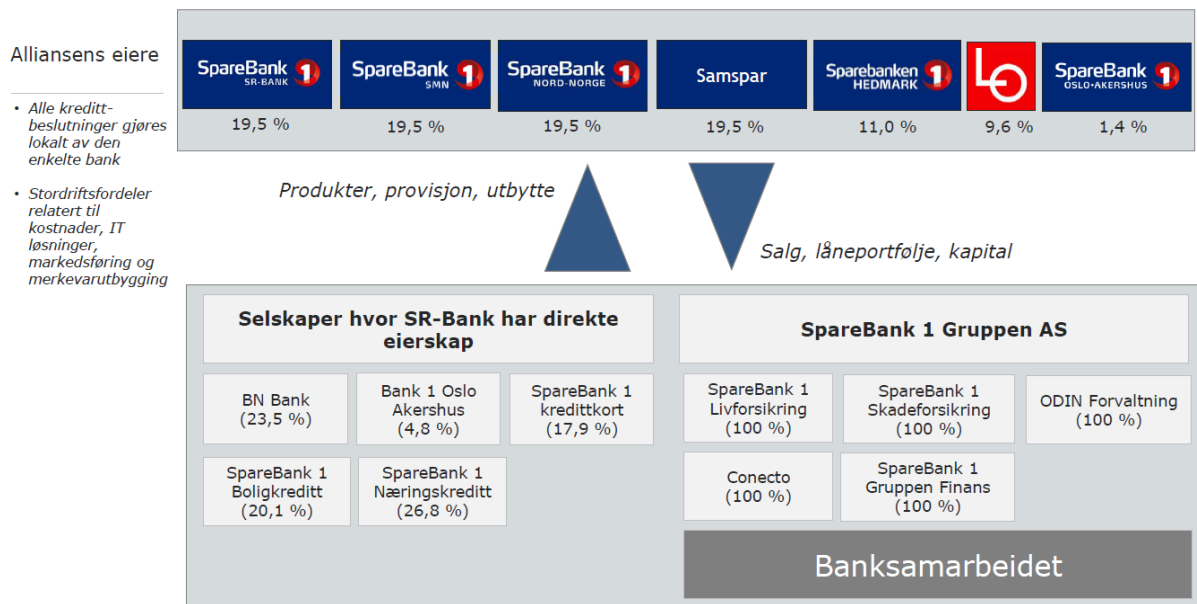
SpareBank 1 Alliansen er et bank- og produktsamarbeid som består av flere uavhengige banker. SpareBank 1 Alliansen er samlet sett en av de største tilbydere av finansielle produkter og tjenester i det norske markedet. De uavhengige bankene i alliansen er SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 Nord-Norge, Sparebanken Hedmark og Samarbeidende sparebanker. Bankene i SpareBank 1 Alliansen distribuerer finansielle produkter fra felleseide selskaper og samarbeider på sentrale områder som merkevare, arbeidsprosesser, kompetansebygging, IT-drift, systemutvikling og innkjøp. SpareBank 1 Alliansen har inngått strategiske samarbeidsavtaler med LO og LOs fagforbund.

Et overordnet mål for SpareBank 1 Alliansen er å sikre den enkelte banks selvstendighet og regionale forankring gjennom sterk konkurranseevne, lønnsomhet og soliditet.

Produktselskapene i SpareBank 1 Alliansen eies av bankene gjennom holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen AS. Bankene i SpareBank 1 Alliansen eier også SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS, Eiendomsmegler 1, Alliansesamarbeidet SpareBank 1 Utvikling DA, SpareBank 1 Oslo Akershus AS, SpareBank 1 Kredittkort og BN Bank ASA.

Figuren nedenfor gir en oversikt over eierstrukturen i SpareBank 1 Alliansen.

Figur 2: SpareBank 1 Alliansen per 31.12.2014

RISIKO- OG KAPITALSTYRING I SPAREBANK 1 SR-BANK

Formål

Kjernevirksomheten til banknæringen er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet bruker derfor betydelige ressurser på å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende internasjonal praksis.

Risiko- og kapitalstyringen i konsernet skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse. Risiko- og kapitalstyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Å tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatte forretningsstrategi.

- Å unngå at enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter.

Den samlede risikoeksponeringen til SpareBank 1 SR-Bank vurderes som moderat.

Prosess for risiko- og kapitalstyring

Hovedelementene for å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er beskrevet nedenfor.

Figur 3: Prosess for risiko- og kapitalstyring

Definering av risikoprofil:

Konsernets risikoprofil defineres ut fra to sentrale perspektiv; risikoevne og risikovilje.

Risikoevnen beskriver den maksimale risikoeksponeringen som konsernet kan tåle før konsernet må gjennomføre en uønsket endring av forretningsmodell. Risikovilje defineres som maksimal ønsket risikoeksponering ut fra et inntjenings- og tapsperspektiv. Risikoviljen skal være betydelig lavere enn risikoevnen.

Risikoidentifikasjon og analyse:

Proessen for risikoidentifikasjon er framoverskuende og dekker alle vesentlige risikoområder. Det gjennomføres grundige analyser av risikoene som er identifisert for å forstå risikoenes egenskaper og effekten av de etablerte kontroll- og styringstiltakene. For de områder hvor risikoen vurderes som for høy, skal det implementeres nye kontroll- og styringstiltak eller foretas en vurdering av om aktiviteten skal legges ned.

Sannsynlighetsreducerende tiltak skal prioriteres foran konsekvensreducerende tiltak. For alle vesentlige deler av konsernets virksomhetsområder skal det foreligge en ajourholdt dokumentasjon over hvilke kontroll- og styringstiltak som er etablert, risikonivåer og henvisning til eventuelle instruksjer, fullmakter og arbeidsbeskrivelser. På bakgrunn av risikoanalysen utarbeides det årlig en risikostrategi som fastsetter akseptabelt risikonivå og målsettinger om risikojustert avkastning.

Finansiell framskrivning og stresstesting:

Det foretas to finansielle framskrivninger, minimum årlig:

- En finansiell framskrivning av forventet utvikling
- En finansiell framskrivning av en situasjon med et tilbakeslag i økonomien (stresstest)

Finansiell framskrivning av forventet utvikling

På grunnlag av det strategiske målbildet, forretningsplanen og forventet utvikling i makrobildet utarbeides det en framskrivning av finansiell utvikling for de neste 5 årene. Formålet med framskrivningen er å gi et viktig bidrag i strategiprosessen om hvordan makrobildet og det strategiske målbildet påvirker konsernets

finansielle utvikling målt ved blant annet egenkapitalavkastning, fundingsituasjon og kapitaldekning.

Finansiell framskrivning av et økonomisk tilbakeslag i økonomien (stresstest)

SpareBank 1 SR-Bank har i 2014 utviklet og tatt i bruk en ny modell for finansiell framskrivning av et økonomisk tilbakeslag i økonomien (stresstest). Formålet med en finansiell framskrivning av et økonomisk tilbakeslag er å:

- vurdere den potensielle tapssituasjonen ut fra ulike konjunktursituasjoner inkludert store/ekstreme, men troverdige sjokk.
- vurdere sårbarheten til porteføljer/aktiviteter overfor store/ekstreme, men troverdige sjokk
- øke forståelsen av hvordan et økonomisk tilbakeslag virker på konsernets lønnsomhet, likviditetssituasjon og kapitaldekning
- vurdere den potensielle tapssituasjonen ut fra ulike strategiske muligheter
- identifisere svakheter i konsernets risikostrategier og prosesser som et hjelpemiddel for å utvikle risikoreducerende tiltak og planlegging av kriseberedskap

Framskrivningen har en tidshorisont på 5 år. For å vurdere konsekvensene av et alvorlig økonomisk tilbakeslag for SpareBank 1 SR-Bank fokuserer konsernet i betydelig grad på de områder av økonomien som påvirker den finansielle utviklingen. Dette er først og fremst utvikling i kredittetterspørsel, aksjemarkedet, rentemarkedet og utvikling i kredittrisikoen. I tillegg til å ha konsekvenser for avkastningen på de underliggende eiendeler vil et alvorlig økonomisk tilbakeslag også ha konsekvenser for kundenes spareadferd.

Kapitalallokering:

Avkastningen på risikojustert kapital er et av de viktigste strategiske resultatmålene i den interne styringen av SpareBank 1 SR-Bank. Dette innebærer at forretningsområdene tildeles kapital i henhold til den beregnede risikoen ved virksomheten. Det foretas en løpende oppfølging av kapitalavkastningen.

Evaluering og tiltak:

De overnevnte finansielle framskrivningene gir administrasjonen og styret god risikoforståelse slik at de riktige strategiske valg kan treffes, og

samtidig sikre en tilfredsstillende risikoprofil. På bakgrunn av analysene utarbeider SpareBank 1 SR-Bank kapitalplaner for å oppnå en langsiktig og effektiv kapitalstyring og sikre at konsernet har en forsvarlig kapitaldekning ut fra risikoeksponering og strategisk målbylde.

SpareBank 1 SR-Bank har i tillegg utarbeidet beredskapsplaner for å i størst mulig grad kunne håndtere kriser hvis de likevel skulle oppstå. Beredskapsplanene til konsernet dekker:

- Kapitaldekning
- Likviditetsrisiko
- Operasjonell risiko

Rapportering og oppfølging:

Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til administrasjonen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring og compliance, som er uavhengig av forretningsenhetene. Avdelingen rapporterer direkte til administrerende direktør.

Alle ledere er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret eller administrerende direktør.

Organisering og organisasjonskultur

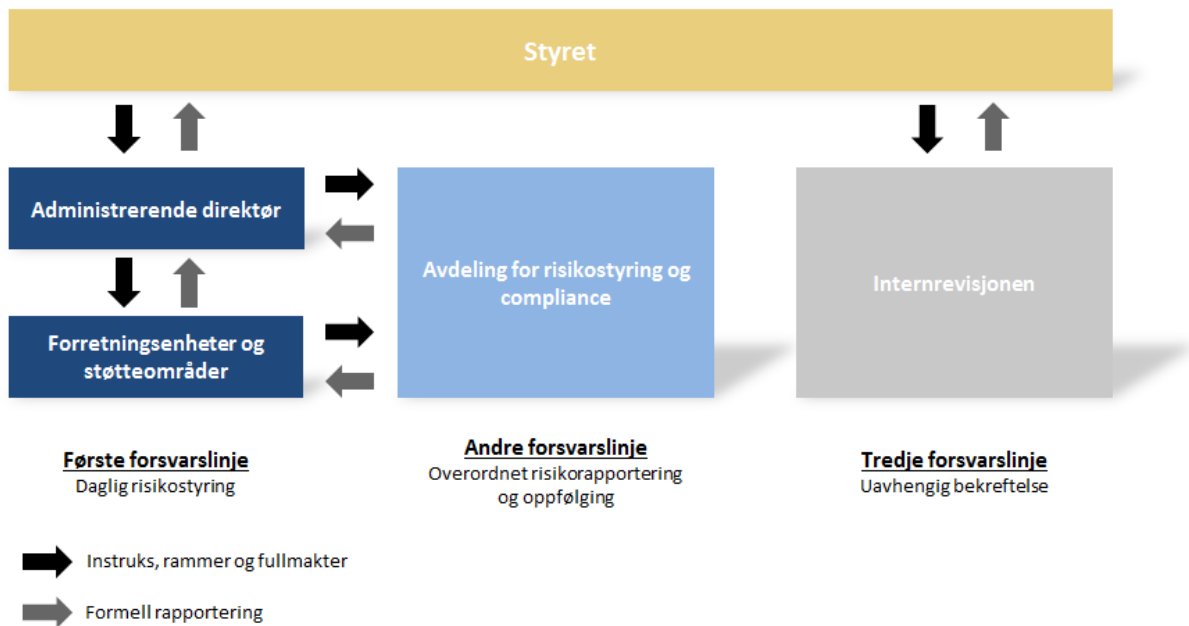
SpareBank 1 SR-Bank er opptatt av å ha en sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring. Organisasjonskulturen omfatter ledelsesfilosofi og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak. SpareBank 1 SR-Bank har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen.

SpareBank 1 SR-Bank gjennomfører en årlig konsernomfattende organisasjonsundersøkelse. I tillegg er det i samarbeid med Universitetet i Stavanger utviklet en egen undersøkelse som måler risikokulturen i organisasjonen. Resultatene fra sist gjennomførte undersøkelse viste at SpareBank 1 SR-Bank har en sunn risikokultur. De ansatte opplever at SpareBank 1 SR-Bank er en tydelig organisasjon som støtter og oppmuntrer etisk atferd, med en ledelse som opptre i samsvar med organisasjonens etiske retningslinjer. Det ble registrert forbedringspotensial når det gjelder systematisk registrering og læring av uønskede hendelser. Som følge av gjennomførte tiltak forventes det positiv utvikling på dette området når undersøkelsen gjentas i 2015.

Resultatene fra undersøkelsen av risikokultur og den generelle organisasjonsundersøkelsen blir gjennomgått og diskutert med stor grad av åpenhet i organisasjonen, hos konsernledelsen og i styret.

Konsernet legger vekt på en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll:

Figur 4: Organisering av risiko- og kapitalstyring

Styret i SpareBank 1 SR-Bank har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatte risikoprofil og myndighetspålagte krav. Konsernets styre fastsetter de overordnede målsettingene som risikoprofil, avkastningsmål og hvordan kapitalen skal fordeles på de ulike forretningsområdene. Styret fastlegger også de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i konsernet. Styret har vedtatt etikkregler som bidrar til bevisstgjøring og etterlevelse av den etiske standarden som er satt for konsernet.

I forhold til vedtak i bankens styre ivaretar styrene i datterselskapene sine oppgaver i de enkelte selskapene. Bankens styre har opprettet et godtgjørelsesutvalg, et revisjonsutvalg og et risikoutvalg. Utvalgene skal bistå styret i forberedelsen av saker, men beslutningen skal fattes av styret samlet.

Risikoutvalget har fire medlemmer. Foruten utvalgets medlemmer møter konserndirektør risikostyring og compliance fast i møtene. Utvalget skal sørge for at risiko- og kapitalstyringen i konsernet støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse og sikrer finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Utvalgets mandat er tatt inn i styreinstruksen.

Adm. direktør har ansvaret for den overordnede risikostyringen. Dette betyr at adm. direktør er

ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i konsernet, og at risikoeksponeringen overvåkes. Adm. direktør er også ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Ledere av forretnings- og støtteområdene har ansvaret for den daglige risikostyringen innenfor sitt ansvarsområde, og de skal til enhver tid påse at risikostyringen og risikoeksponeringen er innenfor de rammer og overordnede styringsprinsipper som er besluttet av styret eller administrerende direktør.

Avdeling for risikostyring og compliance er organisert uavhengig av forretningsenhetene og rapporterer direkte til adm. direktør. Avdelingen har ansvaret for videreutvikling av rammeverket for risikostyring inkludert risikomodeller og risikostyringssystemer. Avdelingen er videre ansvarlig for uavhengig oppfølging og rapportering av risikoeksponeringen, og at konsernet etterlever gjeldende lover og forskrifter. I tillegg til konserndirektør består avdelingen av fire risk managere og fire risikoanalytikere. Avdelingen arbeider tett sammen med SpareBank 1-alliansen sitt Kompetansesenter for Kredittmodeller som er lokalisert hos SpareBank 1 SR-Bank. Kompetansesenteret er ansvarlig for å utvikle og kvalitetssikre kredittmodeller i tråd med ledende internasjonal praksis.

I tillegg til de overnevnte rollene er det etablert flere utvalg innenfor risiko- og

kapitalstyringsområdet som bistår administrerende direktør med beslutningsgrunnlag og oppfølging.

Risiko- og kapitalstyringskomiteen ivaretar overordnet oppfølging av konsernets risikoprofil, funding og kapitaldeknings situasjon. Komiteen behandler også utkast til risikostراتيجier, kapitalallokering, valideringsrapporter og anbefaler nye risikomodeller. Risiko- og kapitalstyringskomiteen ledes av konserndirektør for risikostyring og compliance og er bredt sammensatt med ledende ansatte fra forretningsenhetene, økonomi-/finansavdelingen og avdeling for risikostyring og compliance.

Balansekomiteen i SpareBank 1 SR-Bank er et rådgivende organ i forhold til operativ styring av bankens balanse innenfor de rammer som er trukket opp av bankens styre. Hovedfokus til balansekomiteen er overvåking og kontroll av de faktorer som direkte og/eller indirekte påvirker bankens finansieringsevne.

Kredittutvalgene har ansvaret for å avgi en uavhengig innstilling til fullmaktshaver. Kredittutvalgene gjør i innstillingen en vurdering av låne- og kredittsøknadene i henhold til gjeldende kredittstrategi, kredittpolitikk, bevilgningsreglement og kredittbehandlingsrutiner. Kredittutvalgene legger spesiell vekt på å avdekke risiko i tilknytning til den enkelte søknad og foretar en egen selvstendig vurdering av kredittrisiko, der konsekvensene for konsernet av de ulike risikoer blir klarlagt. Det er også etablert et sett av uavhengige kontrollorganer:

Kontrollkomiteen fører tilsyn med at konsernet drives på en hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lover og forskrifter, vedtekter, retningslinjer fastsatt av representantskap, samt pålegg fra Finanstilsynet.

Internrevisjonen overvåker at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Konsernets internrevisjonsfunksjon er outsourcet, og dette sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet. Intern revisjonen rapporterer til styret. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger om forbedringer i konsernets risikostyring blir kontinuerlig gjennomgått i konsernet.

Ekstern revisors hovedoppgave er å vurdere hvorvidt konsernets årsregnskap er avgitt i samsvar med lover og forskrifter. Videre skal ekstern revisor vurdere om formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll. Ekstern revisor velges av generalforsamlingen etter forslag fra representantskapet.

Overordnet risikoeksponering

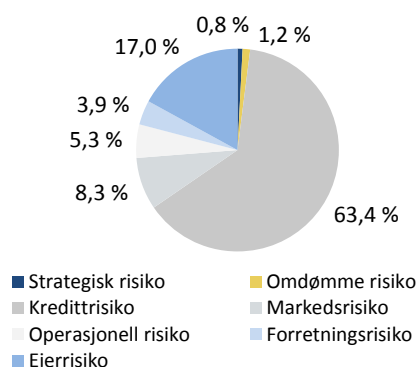
SpareBank 1 SR-Bank eksponeres for ulike typer risiko, og de viktigste risikogrupperne er:

- **Kredittrisiko:** risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser
- **Markedsrisiko:** risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og verdipapirmarkedet
- **Operasjonell risiko:** risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser
- **Likviditetsrisiko:** risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader
- **Eierisiko:** risikoen for at SpareBank 1 SR-Bank blir påført negative resultat fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 SR-Bank har en vesentlig eierandel og innflytelse
- **Forretningsrisiko:** risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen eller myndighetenes reguleringer
- **Omdømme risiko:** risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, det vil si hos kunder, motparter, aksjemarked og myndigheter
- **Strategisk risiko:** risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsinger
- **Compliance risiko:** risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter

Konsernets risiko tallfestes blant annet gjennom beregninger av risikojustert kapital. Risikojustert kapital beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap.

Figuren under viser risikojustert kapital fordelt på risikotype ved utgangen av 2014.

Figur 5: Risikojustert kapital fordelt på risikokategori

Kredittrisiko står for 63,4 prosent av det totale risikobildet målt etter risikojustert kapital. Etter kredittrisiko utgjør eierrisikoen den største risikokategorien med 17 prosent. Likviditetsrisiko dekkes gjennom konsernets likviditetsbuffer og gjennom en diversifisert forfallsstruktur, og ikke gjennom risikojustert kapital.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

SpareBank 1 SR-Bank har hovedsakelig kredittrisiko gjennom utlånsporteføljen i personmarkedet og bedriftsmarkedet. I tillegg har konsernet kredittrisiko gjennom likviditetsreserveporteføljen. Denne porteføljen skal i hovedsak bestå av obligasjoner og sertifikater med lav risiko som kvalifiserer for låneadgang i Norges Bank. Konsernet eksponeres også for kredittrisiko gjennom porteføljen i SpareBank 1 SR-Finans AS som består fortrinnsvis av leasing og billån.

Styring av kredittrisiko

Kredittrisikoen styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyling. Den overordnede kredittstrategien fastsetter at konsernet skal ha en moderat risikoprofil. Hovedelementene i rammeverket for kredittinnvilgelse er:

1) Kredittkultur. Konsernet er blant de ledende aktørene i Norge innenfor styring av kredittrisiko. Dette er oppnådd gjennom lokal kunnskap om kunden, gjennom bruk av robuste kredittmodeller

og kredittanalyser og ved at det stilles tydelige krav til medarbeidernes kompetanse og holdninger der evnen til å erkjenne risiko og viljen til å ta lærdom av erfaring vektlegges.

I kredittvurderingene legges det særlig vekt på at kundenes virksomhet er i samsvar med gjeldende lover og forskrifter, at kundenes virksomhet har et langsiktig perspektiv samt at kundene både har nødvendig betjeningsevne og robust egenkapital hensyntatt virksomhetens art. Kredittgivningen preges av tydelige ansvarsforhold der samhandling skal sikre et best mulig beslutningsgrunnlag, men der selve kredittbeslutningen fattes individuelt.

Evnen til å etterleve egne retningslinjer og på den måten unngå finansiering av engasjementer i strid med disse tillegges betydelig vekt. Det er derfor stort fokus på kredittmedarbeidernes aktive bruk og etterlevelse av et rammeverk for styring av kredittrisiko som er i tråd med beste praksis på området. Etterlevelsen blir også særskilt fulgt opp av uavhengige representanter fra konsernets risikostyringsmiljø, både gjennom løpende deltagelse i de ulike kredittutvalgene og gjennom uavhengig rapportering fra arbeidet i kredittutvalgene.

2) Kredittstrategi. Konsernets primære markedsområde for kredittrisikoeksponering er Rogaland, Agder og Hordaland. Den overordnede kredittstrategien fastsetter at konsernet skal ha en moderat risikoprofil der ingen enkelthendelse skal kunne skade konsernets finansielle stilling i vesentlig grad. Kundenes virksomhet skal ha et langsiktig perspektiv, og kundene skal drive i samsvar med gjeldende lover og forskrifter. Den overordnede kredittstrategien revideres og godkjennes årlig av Styret.

Konsernets kredittstrategi består i tillegg av overordnede kredittstrategiske rammer for å sikre en diversifisert portefølje og en tilfredsstillende risikoprofil. Rammene setter grenser for misligholds-sannsynlighet, forventet tap, risikojustert kapital og hvor stor andel av samlet utlånseksponering som kan være mot bedriftsmarkedet. De overordnede kredittstrategiske rammene er viderefordelt på de enkelte forretningsområdene. For bedriftsmarkedet er det også spesifikke rammer for henholdsvis maksimal andel av risikojustert kapital mot henholdsvis enkeltbransjer, gruppen av større kunder og mot kunder med høy risiko.

3) Kredittpolitiske retningslinjer. De kredittpolitiske retningslinjene fastsetter minimumskrav som gjelder for alle typer finansiering, unntatt for engasjementer innvilget som ledd i utøvelse av særskilte kredittsikringsfullmakter. I tillegg til de generelle kredittpolitiske retningslinjene, er det utarbeidet et sett av mer spesifikke kredittpolitiske retningslinjer knyttet til bransjer eller segmenter som kan innebære en særskilt risiko. De kredittpolitiske retningslinjene revideres minimum årlig og godkjennes av administrerende direktør, med orientering til styret.

4) Kredittfullmaktsreglementet. Styret er ansvarlig for konsernets låne- og kredittinnvilgelser, men delegerer innen visse rammer kredittfullmaktene til adm. direktør, som igjen kan videredelegere disse innenfor egne fullmakter. De delegerte kredittfullmaktene er knyttet opp mot et engasjements forventede tap og dets misligholdssannsynlighet.

Fullmaktene er personlige. Det innebærer at kredittutvalgene ikke har beslutningsmyndighet, men innstiller til fullmaktshaver. Dersom innstilling fra kredittutvalg ikke foreligger, reduseres fullmaktsgrensene. Fullmaktsgrensene bestemmes ut fra risikoen ved engasjementet, der engasjementets misligholdssannsynlighet og estimerte tapsgrad gitt mislighold benyttes for risikoklassifisering. Fullmaktene strammes inn progressivt med økende risiko.

Kredittfullmaktsreglementet gjennomgås årlig, og endringer godkjennes av adm. direktør med orientering til styret. Dette gjelder imidlertid ikke endringer i adm. direktørs kredittfullmakter da disse godkjennes av styret.

5) Kredittbehandlingsrutiner.

Kredittbehandlingsrutinene regulerer i detalj alle forhold knyttet til konsernets kredittgivning og engasjementsoppfølging. Kredittgivningsprosessen gir en nærmere beskrivelse av kunden og formålet med lånesøknaden, samt vurderinger av forhold rundt:

- Eiere og ledelse
- Finansieringsstruktur
- Overholdelse av kredittstrategi og kredittpolitikk
- Inntjening – vil kunden fremover ha tilstrekkelig inntjening til å betjene løpende forpliktelser, renter og avdrag?

- Tæring – dersom inntjening svikter, hvor lenge og hvordan kan kunden dekke løpende forpliktelser, renter og avdrag?
- Sikkerhetsobjekter og totalvurdering av risiko

Måling av kredittrisiko

Etter at engasjementene er innvilget foretas det en løpende engasjements- og porteføljevervåking. Kredittrisikoen følges overordnet opp ved bruk av konsernets porteføljestylingssystemer, systemer for tidlig varsling av sentrale utviklingstrekk (early warning) og systemer for overvåking av kvaliteten i selve kredittinnvilgelsesprosessen.

Porteføljestylingssystemet inneholder informasjon om risikoen på både aggregert og detaljert nivå. Dette gjør det mulig å overvåke og styre risikoutviklingen i porteføljen på en effektiv måte. Det foretas en månedlig oppdatering av all porteføljefinformasjon inkludert oppdatering av misligholdssannsynligheten på kundene. Utviklingen av risikoen i porteføljene følges opp med særlig vekt på utviklingen i risikoklassifisering (migrering), forventet tap, risikojustert kapital og risikojustert avkastning.

SpareBank 1 SR-Bank bruker risikojustert kapital som måleparameter. Risikojustert kapital gjenspeiler den faktiske risikoeksponeringen vesentlig bedre enn hva det tradisjonelle fokuset på utlånsvolum gjør. Engasjement med høy risiko krever betydelig mer risikojustert kapital enn engasjement med lav risiko. Dette betyr at det kan lånes ut vesentlig færre kroner til kunder med høy risiko enn til kunder med lav risiko.

Risikoklassifiseringssystemet

Konsernet bruker kredittmodeller for risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyling. Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på følgende risikoparametre:

1) Sannsynlighet for mislighold – PD (probability of default)

Et engasjement anses som misligholdt dersom:

- 1) Et krav er forfalt med mer enn 90 dager og beløpet er over kr. 1.000, eller
 - 2) Banken har grunn til å anta det er sannsynlig at debitor ikke klarer å tilbakebetale (fullt ut) i henhold til sine forpliktelser:
- Banken foretar nedskrivning på grunn av svekket kredittverdighet.

- Banken avhender en fordring til underkurs som følge av svekket kredittverdighet.
- Banken gir som følge av betalings-problemer hos motparten betalings-utsettelse eller ny kreditt til betaling av termin, eller avtaler endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår.
- Det er begjært åpning av gjelds-forhandling, konkurs eller offentlig administrasjon hos motparten, eller det er innledet frivillig gjeldsforhandling.
- Banken antar av andre grunner at forpliktelsen ikke vil bli oppfylt.

Kundene blir klassifisert i misligholdsklasser ut fra sannsynligheten for mislighold i løpet av en 12 - måneders periode basert på et langsiktig utfall.

Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av historiske dataserier for finansielle nøkkeltall knyttet til inntjening og tæring, samt på grunnlag av ikke finansielle kriterier som atferd og alder. For å gruppere kundene etter misligholdssannsynlighet benyttes det ni misligholdsklasser (A – I). I tillegg har konsernet to misligholdsklasser (J og K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement.

Definisjonen av den enkelte misligholdsklasse er vist i tabellen nedenfor. Tabellen viser også sammenhengen mellom klassifisering i de største eksterne ratingbyråene og klassifiseringen som benyttes i SpareBank 1 SR-Bank.

Tabell 1: Definisjon av misligholdsklasser og sammenhengen mellom klassifisering i SpareBank 1 SR-Bank og de største eksterne ratingbyråene

Misligholdsklasse	Nedre grense for mislighold	Øvre grense for mislighold	Ratingskala i Moody's	Ratingskala i Standard & Poor og Fitch
A	-	0,10 %	AAA - A-	Aaa - A3
B	0,10 %	0,25 %	BBB+ - BBB	Baa1 - Baa2
C	0,25 %	0,50 %	BBB-	Baa3
D	0,50 %	0,75 %	BB+	Ba1
E	0,75 %	1,25 %	BB	Ba2
F	1,25 %	2,50 %	BB-	Ba3
G	2,50 %	5,00 %	B+	B1
H	5,00 %	10,00 %	B	B2
I	10,00 %	99,99 %	B- - CCC	B3 - Caa3

SpareBank 1 SR-Bank vektlegger en stabil og forutsigbar kredittgivning og kapitalisering over tid, og konsernet utvikler derfor modellene for å beregne misligholdssannsynligheten med utgangspunkt i en "Through the Cycle" tilnærming. Dette korresponderer også med tilnærmingen bak ratingmetodikken til de mest anerkjente ratingselskapene.

Foruten å forutsi langsiktig utfall for misligholdssannsynligheten uavhengig av konjunktursituasjonen, skal modellene også klare å rangere kundene etter risiko (fra laveste misligholdssannsynlighet til høyeste misligholdssannsynlighet) ut fra den konjunktursituasjonen man er i. Dette er viktig for

å kunne forutsi hvilke kunder som kan komme til å få problemer i løpet av de neste 12 månedene. For å oppnå dette må også modellen inneholde variabler som fanger opp konjunktrendringene.

SpareBank 1 SR-Bank beregner langsiktig utfall for misligholdssannsynlighet ved å ta utgangspunkt i en full tapssyklus med varighet på om lag 25 år, som består av fire perioder med normal konjunktursituasjon og en periode med kraftig økonomisk nedgangskonjunktur. Egne, representative historiske misligholdsdata benyttes som datagrunnlag ved beregningen.

2) Eksponering ved mislighold – EAD (exposure at default)

Eksponering ved mislighold (EAD) defineres som den eksponering banken har til en kunde på misligholdstidspunktet. Konverteringsfaktoren (KF) definerer hvor stor andel av ubenyttet ramme som forventes trukket opp gitt mislighold. Ubenyttet ramme er i denne sammenheng definert som gjenstående disponibel ramme ett år før mislighold.

Innvilgede, men ikke trukne rammer på personmarkeds kunder har en konverteringsfaktor på 1, det vil si at det forutsettes et opptrekk på 100 prosent ved mislighold. For bedriftsmarkeds kunder blir innvilgede, men ikke trukne rammer multiplisert med en konverteringsfaktor som varierer mellom 60 og 90 prosent, avhengig av kundens misligholdssannsynlighet. Konverteringsfaktor for garantier er en myndighetsfastlagt parameter og er satt til 1 for lånegarantier og 0,5 for kontraktsgarantier og andre garantier.

3) Tapsgrad ved mislighold – LGD (loss given default)

Tapsgrad ved mislighold beskriver hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. LGD-modellen gir estimater som skal forutsi tapsgrad for økonomiske nedgangstider, og vurderingen tar blant annet hensyn til verdien av underliggende sikkerheter og de kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. Konsernet fastsetter realisasjonsverdien på stille sikkerheter på bakgrunn av statistiske data over tid, samt ekspertvurderinger i tilfeller hvor statistiske data ikke har tilstrekkelig utsagnskraft.

Realisasjonsverdiene er satt slik at de ut fra en konservativ vurdering reflekterer antatt realisasjonsverdi i en lavkonjunktur.

Det benyttes syv klasser for klassifisering av engasjementer i henhold til tapsgrad ved mislighold. Definisjonen av disse klassene er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 2: Definisjon av tapsgrad

LGD-klasse	Intervall for verdi av LGD
1	Inntil 10 %
2	<10 %, 20 %]
3	<20 %, 30 %]
4	<30 %, 40 %]
5	<40 %, 50 %]
6	<50 %, 60 %]
7	Over 60 %

4) Forventet tap – EL (expected loss)

Forventet tap beskriver hva konsernet statistisk sett må forvente å tape på utlånsporteføljen i løpet av en 12 måneders periode basert på langsiktig utfall gjennom en full tapssyklus. Forventet tap beregnes ved å multiplisere henholdsvis eksponering ved mislighold, sannsynlighet for mislighold og tapsgrad ved mislighold.

5) Uventet tap – UL (unexpected loss)

Uventet tap, også kalt risikojustert kapital, beskriver hvor mye kapital konsernet mener det trenger for å dekke den faktiske risikoen konsernet har påtatt seg. Ettersom det er umulig å gardere seg mot alle tap, har konsernet fastsatt at den risikojusterte kapitalen skal dekke alle mulige uventede tap ut fra et gitt konfidensnivå på 99,9 prosent.

6) Risikoprising –RARORAC (Risk Adjusted Return On Risk Adjusted Capital)

SpareBank 1 SR-Bank er opptatt av å prise risiko riktig. Dette innebærer at engasjementer med høy risiko prises høyere enn engasjementer med lav risiko. Det generelle nivået på risikoprisingen vil imidlertid også avhenge av konsernets overordnede avkastningsmål og hensynet til konkurransesituasjonen.

SpareBank 1 SR-Bank bruker derfor modeller som beregner den riktige risikoprisen som bør tas for blant annet å prise inn forventet tap og avkastning på risikojustert kapital. Risikoprisingmodellen tar utgangspunkt i de samme hovedkomponentene som i konsernets risikoklassifiseringssystem. Modellen bygger på en standard "RARORAC"-modell (Risk Adjusted Return On Risk Adjusted Capital) for måling av risikojustert avkastning.

Prisingsmodellen brukes hovedsakelig ved innvilgelse og fornyelse til å beregne kundens pris og for å måle og følge opp lønnsomheten.

Sikkerheter

SpareBank 1 SR-Bank tar hensyn til hovedtyper av sikkerheter som vist i tabellen nedenfor:

Tabell 3: Hovedtyper av sikkerheter

Sikkerhetstype	Person-marked	Bedrifts-marked
Fast eiendom	X	X
Tomter	X	X
Verdipapirer	X	X
Kausjoner	X	X
Driftstilbehør		X
Skip		X
Motorvogn/anleggsmaskin		X
Varelager		X
Landbruksløsøre		X
Kundefordringer		X
Innskudd	X	X

Enkle pengekrav i form av innskudd på konto i kredittinstitusjon kan pantsettes til fordel for kredittinstitusjonen. I forbrukerforhold må slik panterett etableres ved skriftlig avtale, og panteretten kan bare omfatte innskudd som står på særskilt konto som er opprettet i forbindelse med avtalen (Lov om pant § 4-4 (2)).

I personmarkedet fastsettes markedsverdien for fast eiendom enten ved å benytte kjøpesum i henhold til kontrakt, meglertakst/takst eller verdiestimer fra Eiendomsverdi (gjelder kun boligeiendom). Eiendomsverdi er et informasjons- og analyseverktøy som gir tilgang til estimert markedsverdi for eiendommer i Norge. Bruk av verdiestimer fra Eiendomsverdi kan i henhold til interne rutiner benyttes dersom eiendommen ligger i et velfungerende boligmarked og det er liten grad av usikkerhet i verdiestimatet. Egen vurdering kan bare benyttes dersom vilkårene for dette er oppfylt, men da skal en annen enn kundeansvarlig godkjenne verdilvurderingen som legges til grunn. Realisasjonsverdien på fast eiendom fastsettes ved å ta utgangspunkt i markedsverdi og redusere denne med en

reduksjonsfaktor som avhenger av type eiendom. I personmarkedet tas det i begrenset grad sikkerhet i andre objekter enn fast eiendom.

I bedriftsmarkedet er leieverdimetoden den primære metoden for beregning av sikkerhetsverdi på næringsseiendommer. Markedsverdien beregnes ved å multiplisere netto leieinntekter med en rentesats som reflekterer risikofri plassering pluss generell risikopremie. Realisasjonsverdien på de stille sikkerhetene fastsettes ved å ta utgangspunkt i markedsverdi, som reduseres med en faktor som varierer med sikkerhetsobjektets egenskaper.

Reduksjonsfaktorene for alle typene av sikkerheter er satt på bakgrunn av verdifall man må kunne vente i en kraftig økonomisk nedgangstid.

Validering

Konsernet driver kontinuerlig videreutvikling og etterprøving av risikostyringssystemet og kredittinnvilgelsesprosessen for å sikre god kvalitet over tid. Arbeidet oppsummeres i en årlig valideringsrapport som danner grunnlag for styret i SpareBank 1 SR-Bank til å ta stilling til om risikostyringssystemet (IRB-systemet) er godt integrert i organisasjonen og om det beregner risikonivå og kapitalkrav på en betryggende måte.

Valideringsarbeidet kan deles inn i fire hovedområder:

Kvantitativ validering: Den kvantitative valideringen skal sikre at de benyttede estimerer for misligholdssannsynlighet, eksponering ved mislighold og tapsgrad ved mislighold holder tilstrekkelig god kvalitet.

Kvalitativ validering: Den kvantitative valideringen suppleres også med mer kvalitative vurderinger, i form av møter med bankens egen ekspertgruppe og med kunderådgivere. Bruk av kvalitative målemetoder sikrer en fullstendig validering av alle prosesser, kontrollmekanismer og rutiner, samt at den bidrar med verdifulle innspill i forhold til videreutvikling av dagens modeller. Den kvalitative valideringen gir også utfyllende informasjon i tilfeller der tilfanget av statistiske data er begrenset.

Anvendelse: Etterprøvingen skal vise om systemet for styring og måling av kredittisiko er godt integrert i organisasjonen, og at det utgjør en sentral del av konsernets risikostyring og beslutningstaking.

Etterlevelse av Forskrift om Kapitalkrav:

Gjennomgangen skal sikre at SpareBank1 SR-Bank oppfyller Forskrift om kapitalkrav.

De ulike modellene som benyttes i IRB-systemet blir vurdert ut fra fire kriterier:

1) Datakvalitet

Modellene som benyttes for estimering av misligholdssannsynlighet, eksponering ved mislighold og tapsgrad gitt mislighold er utviklet på bakgrunn av datagrunnlag fra perioden 1994 til 2012 fra bankene i SpareBank 1-alliansen.

Datagrunnlaget er gjenstand for grundig, kontinuerlig kvalitetssikring, og det foretas årlig validering for å sikre at det er representativt for nåværende portefølje i SpareBank 1 SR-Bank. Validering av datagrunnlaget viser også at det overholder kravene til datagrunnlag gitt av Kapitalkravsforskriften. Det er etablert forsvarlige sikkerhetsmarginer der dette anses nødvendig som følge av usikkerhet i datagrunnlaget.

2) Rangeringsevne

Modellenes evne til å rangere kundene måles først og fremst ved hjelp av den internasjonalt anerkjente AUC-metoden (Area Under Curve). Rangeringsevnen til modellen som estimerer kundenes misligholdssannsynlighet (PD) uttrykker modellens faktiske evne til å rangere kundene fra den med høyest faktisk misligholdssannsynlighet til lavest misligholdssannsynlighet. Valideringen viser meget god rangeringsevne, både for personkunder og bedriftskunder.

I modellen som estimerer eksponering gitt mislighold (EAD) vil rangeringsevnene vise i hvor stor grad modellen faktisk klarer å rangere kundene fra de med høyest konverteringsfaktor (KF) til de med lavest konverteringsfaktor. Validering av modellen for bedriftsmarkedskunder viser tilfredsstillende rangeringsevne. Modellen for personmarkedskunder har ingen rangeringsevne, da konverteringsfaktoren er 1 for alle kunder.

Ved validering av rangeringsevnen til modellen for beregning av tapsgrad gitt mislighold (LGD) foretas det analyser av estimert og faktisk tapsgrad i de ulike LGD-klassene, målt ved median, uvektet og vektet gjennomsnitt. Totalt viser denne målemetoden at modellen har tilfredsstillende rangeringsevne, men med rom for forbedringer i form av mindre justeringer i modellene. Disse justeringene implementeres i 2015 som et ledd i implementeringen av avansert IRB.

Det foretas også en validering av i hvor stor grad modellen evner å skille kundene fra de med høyest

forventet tap (EL) til de med lavest forventet tap i forhold til geografisk eksponering. Også her viser modellene tilfredsstillende rangeringsevne.

3) Nivå

Kapitalkravsforskriften forutsetter at estimert misligholdssannsynlighet (PD) skal forutsi langsiktig utfall gjennom en full tapsyklus. Dette betyr at i høy- og normalkonjunkturer vil misligholdsnivået bli overestimert, mens i perioder med alvorlige økonomiske tilbakeslag vil misligholdsnivået bli underestimert. Det foretas en vurdering av om forskjellen mellom faktisk misligholdsnivå og estimert misligholdsnivå er forsvarlig gitt konjunktursituasjonen. Validering over flere år viser tilfredsstillende estimater for misligholdsnivå ut fra gitte konjunktursituasjon. Utførte stresstester viser også at konjunktoregenskapene til modellen tilfredsstillende kravene i Kapitalkravsforskriften.

For konverteringsfaktor (EAD) og tapsgrad (LGD) forutsetter Kapitalkravsforskriften at modellestimatene skal forutsi rammeutnyttelsen (KF) og tapsgraden ved alvorlig økonomisk tilbakeslag ("downturn"). Dette betyr at estimatene for konverteringsfaktor og tapsgrad alltid skal være høyere enn faktisk observerte verdier i normalkonjunktur. Valideringen viser tilfredsstillende estimater ut fra gitte konjunktursituasjon. Det foretas også validering av hvert enkelt element i LGD-modellen, herunder av tilfriskning, benyttede reduksjonsfaktorer på sikkerhetsverdier, andel gjenvunnet av usikret eksponering og inndrivelseskostnader. Valideringen viser at disse parameterne er tilstrekkelig konservative.

Nivå på forventet tap (EL) vurderes mot nivå på faktiske regnskapsførte tap, både på totalnivå og fordelt på geografisk område. Forventet tap (EL) skal i likhet med estimert misligholdssannsynlighet forutsi langsiktig utfall gjennom en full konjunktursyklus. Valideringen viser tilfredsstillende nivå ut fra gitte konjunktursituasjon.

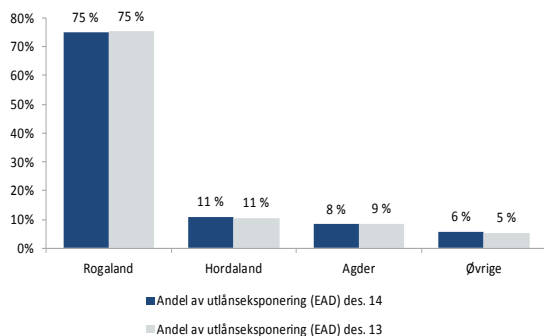
4) Stabilitet i estimatene

Estimatene for misligholdssannsynlighet (PD) og forventet tap (EL) skal være relativt stabile over tid, uavhengig av konjunktursituasjon. Validering over flere år viser at estimatene har tilfredsstillende stabilitet over tid. Estimatene for eksponering gitt mislighold (EAD) og tapsgrad gitt mislighold (LGD) er downturnestimater og er stabile uavhengig av konjunktursituasjon.

Kredittporteføljen

Konsernets primære geografiske markedsområde er Rogaland, Hordaland og Agder. Figur 7 nedenfor viser eksponeringen fordelt på geografiske områder pr desember 2013 og desember 2014.

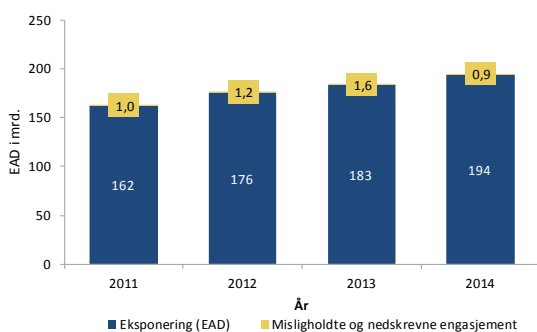
Figur 7: Eksponering fordelt på geografisk markedsområde

Som det framgår av figuren er Rogaland konsernets største markedsområde med 75 prosent av total utlånseksponering. Totalt 19 prosent av eksponeringen er i Hordaland og Agder. Finansiering utenfor disse markedsområdene har basis i kunder som er hjemmehørende i konsernets markedsområde.

Figur 8 viser utviklingen i kredittvolum de siste fire årene.

Figur 8: Utvikling kredittvolum (EAD)

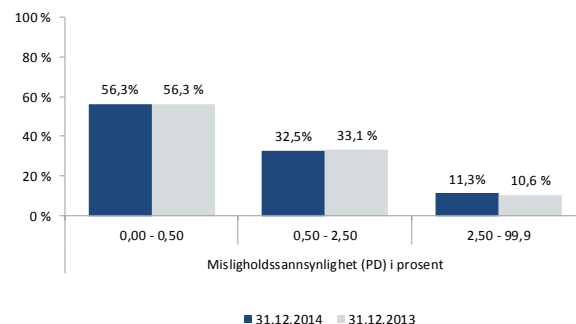

Total kredittseksponering per 31.12.2014 er på 195 milliarder kroner, mot 185 milliarder kroner året før. Økningen på 5,7 prosent relateres både til opplåning hos eksisterende kunder og tilgang av nye, solide lånekunder. Om lag to tredjedeler av samlet utlånseksponering er mot engasjementer som utgjør mindre enn 10 mill kroner.

Figur 9 under viser at SpareBank 1 SR-Bank har en solid utlånsportefølje med stabil utvikling i

risikoprofil.

Figur 9: Utlånsporteføljen fordelt på misligholdsklasse

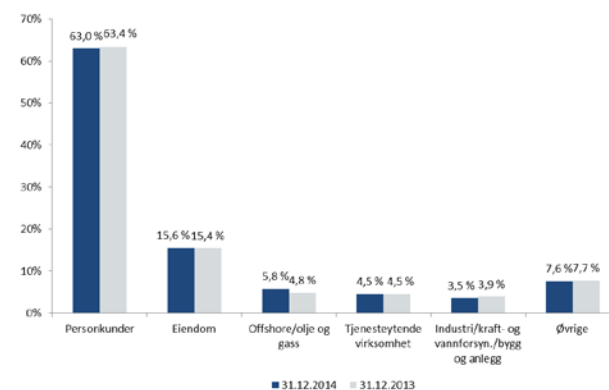

Mer enn halvparten av utlånseksponeringen (56,3 prosent) er mot kunder med en misligholdssannsynlighet under 0,5 prosent. Dette er kunder som risikoklassifiseres i misligholdsklasse A, B eller C. 32,5 prosent tilhører misligholdsklasse D, E eller F som har misligholdssannsynlighet på mellom 0,5 og 2,5 prosent, mens 11,3 prosent risikoklassifiseres i de laveste misligholdsklassene G, H eller I med misligholdssannsynlighet høyere enn 2,5 prosent.

Porteføljesammensetningen bygger på en klart definert strategi der vekst og risikoprofil blant annet styres gjennom særskilte kredittstrategiske rammer for konsentrasjonsrisiko. Konsentrasjonsrisikoen er bygget vesentlig ned de siste årene i samsvar med risikostrategiske føringer fastsatt av styret. Det har spesielt vært stort fokus på å redusere andel engasjementer som potensielt kan gi betydelige tap.

Figur 10 under viser SpareBank 1 SR-Bank sin portefølje fordelt på bransjer.

Figur 10: Utlånsporteføljen fordelt på bransjer

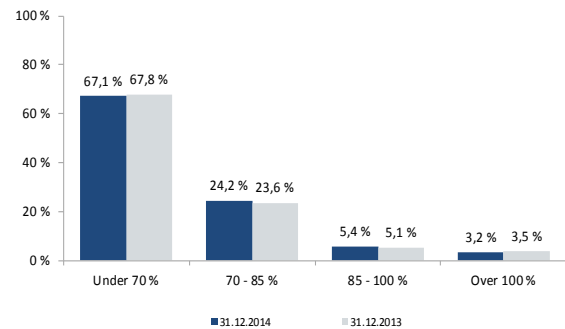
Personmarkeds kunder utgjør over 60 prosent av porteføljen. Kvaliteten i personmarkedsporteføljen er meget god, med lavt tapspotensial. Den lave

risikoprofilen i porteføljen er oppnådd gjennom selektiv kundeutvelgelse og krav til moderat belåningsgrad. Porteføljen består i hovedsak av lån med pant i fast eiendom. Eksponering mot øvrige personkunder uten sikkerhet i fast eiendom utgjør 0,6 prosent av total eksponering i personmarkedet.

Porteføljen av næringseiendom representerer konsernets største konsentrasjon mot en enkelt bransje, og utgjør 15,6 prosent av total eksponering (EAD). Porteføljen preges av næringseiendom med langsiktige leiekontrakter og finansielt solide leietagere. Per 31.12.2014 har mer enn halvparten av leiekontraktene gjenstående løpetid på 5 år eller mer. Andelen ledig areal er svært begrenset og på om lag 2 prosent. En vesentlig del av porteføljen er rentesikret. En særskilt gjennomgang av porteføljen viser at 80 prosent av leietakerne ikke vil påvirkes direkte av oljeprisfall.

Figur 11 viser belåningsgraden i personmarkedsporteføljen per 31.12.2014 og året før.

Figur 11: Belåningsgrad (LTV) personmarkedsportefølje – totalfordelt (inkludert portefølje overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS)

Andelen utlån i personmarkedet med belåningsgrad over 85 prosent er begrenset. 91,3 prosent av utlånseksponeringen er innenfor 85 prosent av sikkerhetsverdiene. Beregningen av belåningsgrad tar utgangspunkt i sikkerhetenes markedsverdi og er vist som totalfordelt belåningsgrad. Ved totalfordelt belåningsgrad tilordnes hele det aktuelle lånet til ett og samme intervall.

Det forventes en gradvis reduksjon i belåningsgraden som følge av at konsernet har strammet inn retningslinjene for rammelån.

Obligasjonsporteføljen

Risikoprofil og porteføljeutvikling

Konsernet har to ulike porteføljer bestående av obligasjoner og sertifikater – henholdsvis likviditetsportefølje og portefølje i SpareBank 1 SR-Bank Markets. De respektive porteføljene er underlagt separate forvaltningsmandat.

Likviditetsportefølje (forvaltes av Treasury)

Likviditetsporteføljen består av rentebærende papirer som enten tilfredsstillt krav for deponering i Norges Bank, LCR-regelverket eller ukommitterte kredittrammer. Størrelsen på porteføljen vil til enhver tid avhenge av konsernets balanse og derigjennom behovet for likvide eiendeler. Ved utgangen av 2014 utgjør den samlede likviditetsporteføljen en verdi på 14,6 milliarder kroner.

Verdipapirer som ikke tilfredsstillt ovenstående krav innebærer i henhold til konsernets interne retningslinjer en kredittrisiko som er underlagt egne behandlingsregler.

Portefølje i SpareBank 1 SR-Bank Markets

Porteføljen i SpareBank 1 SR-Bank Markets består av finansielt orienterte investeringer i rentebærende papirer. Gjeldende ramme for slike investeringer er 1.000 mill kroner. Alle investeringer i denne porteføljen som ikke tilfredsstillt kriteriene for ukommitterte kredittlinjer vedtatt av styret er kredittrisiko, og dermed underlagt egne behandlingsregler. Ved utgangen av 2014 er porteføljen i SR-Bank Markets eksponert mot 34 selskaper og verdsatt til 574 mill kroner.

Porteføljen har ingen innslag av strukturerte obligasjoner (CDO'er etc.) eller andre typer finansielle instrumenter.

I tabellen nedenfor gis det en oversikt over SpareBank 1 SR-Bank sin eksponering i obligasjoner innenfor de ulike porteføljene:

Tabell 4: Verdipapireksponering i obligasjoner og sertifikater

Risikoklasser obligasjoner og sertifikater – totalt			
Risikokategori	Rating	Markedsverdi mill kr	Prosent totalt
Laveste risiko	AAA, AA+, AA og AA-	13.992	92 %
Lav risiko	A+, A og A-	113	1 %
Moderat risiko	BBB+, BBB og BBB-	571	4 %
Høy risiko	BB+, BB og BB-	145	1 %
Høyeste risiko	B+ og lavere	324	2 %
Totalt		15.145	100 %

Risikoklasser – Treasury			
Risikokategori	Rating	Markedsverdi mill kr	Prosent Treasury
Laveste risiko	AAA, AA+, AA og AA-	13.992	96 %
Lav risiko	A+, A og A-	111	1 %
Moderat risiko	BBB+, BBB og BBB-	468	3 %
Høy risiko	BB+, BB og BB-	0	0 %
Høyeste risiko	B+ og lavere	0	0 %
Totalt		14.571	100 %

Risikoklasser – SR-Bank Markets			
Risikokategori	Rating	Markedsverdi mill kr	Prosent SR- Bank Markets
Laveste risiko	AAA, AA+, AA og AA-	0	0 %
Lav risiko	A+, A og A-	2	0 %
Moderat risiko	BBB+, BBB og BBB-	103	18 %
Høy risiko	BB+, BB og BB-	145	25 %
Høyeste risiko	B+ og lavere	324	56 %
Totalt		574	100 %

Markedsrisiko

Markedsrisiko er en samlebetegnelse som omfatter risikoen for tap som følge av endringer i markedspriser. Verdipapirrisiko, valutarisiko, renterisiko, spreadrisiko, risiko forbundet med egenbeholdning og/eller bruk av egenkapital i syndikater, samt garantistillelse for fulltegning av emisjoner er inkludert i markedsrisiko.

Risikostrategi

Markedsrisiko i SpareBank 1 SR-Bank relateres i all hovedsak til konsernets investeringer i verdipapirer, herunder aksjer og obligasjoner. I tillegg har konsernet en viss eksponering for markedsrisiko fra handelsaktiviteter i rente- og valutamarkedene, samt fra aktiviteter som understøtter ordinær innlåns- og utlånsvirksomhet. Konsernets eksponering overfor markedsrisiko anses samlet sett som moderat.

Risikostrategien med tilhørende spesifisering av nødvendige risikorammer, rapporteringslinjer og fullmakter skal behandles og godkjennes av konsernets styre minimum årlig.

Fullmakter

Styrefastsatte rammer relatert til SpareBank 1 SR-Bank Markets og Treasury delegeres fra Administrerende Direktør til navngitte personer.

Retningslinjer og rutiner

Retningslinjer og rutiner for SpareBank 1 SR-Bank Markets er godt beskrevet i SJEKK, som er bankens system for prosess- og rutinebeskrivelse. SJEKK oppdaterer prosesssteg og rutiner fortløpende slik at siste gyldige versjon alltid er tilgjengelig. Rutinene etterleves tilfredsstillende av personer involvert i styring og kontroll av markedsrisiko.

Konsernets markedsrisiko måles og overvåkes med bakgrunn i fastsatte rammer. Ansvar for løpende posisjonsavstemming og måling av konsernets markedsrisikoeksponering ligger hos middle office i SpareBank 1 SR-Bank Markets. Risk manager markeds- og likviditetsrisiko er ansvarlig for å føre løpende kontroll med risikomålingen og for den uavhengige risikorapporteringen både internt og eksternt.

Renterisiko

Renterisiko oppstår ved at konsernet kan ha ulik rentebindingstid på sine eiendeler og forpliktelser. Handelsaktivitetene knyttet til omsetning av renteinstrumenter skal til enhver tid skje innenfor vedtatte rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimalt potensielt tap. Den kommersielle risikoen kvantifiseres og overvåkes kontinuerlig.

Konsernets overordnede rammer for renterisiko definerer maksimalt tap ved renteendring på ett prosentpoeng. Maksimum tap ved renteendring på 1 prosent er totalt 95 mill kroner fordelt på 30 mill kroner og 65 mill kroner på totalbalansen for henholdsvis SpareBank 1 SR-Bank Markets og Treasury.

Samlet valutaposisjon kan ikke overstige renterisikorammen i norske kroner.

Tabell 5: Delrammer innenfor de ulike løpetidsbåndene

Løpetidsbånd	Ramme SR-Bank Markets	Ramme Treasury
0 – 3 mnd	NOK 20 mill	NOK 50 mill
3 mnd – 6 mnd	NOK 20 mill	NOK 50 mill
6 mnd – 9 mnd	NOK 10 mill	NOK 25 mill
9 mnd – 1 år	NOK 10 mill	NOK 25 mill
1 år – 18 mnd	NOK 10 mill	NOK 20 mill
18 mnd – 24 mnd	NOK 15 mill	NOK 15 mill
Hvert år (1-10)	NOK 25 mill	NOK 15 mill
10 år eller mer	NOK 25 mill	NOK 10 mill

Tabellen nedenfor viser total renterisiko ved utgangen av de siste 4 kvartalene.

Tabell 6: Resultateffekt ved et positivt parallellskift i rentekurven på ett prosentpoeng (mill kr)

Renterisiko	0-6 mnd	6-12 mnd	1-5 år	> 5 år	Totalt
4 kv. 2014	-34	13	3	-0	-18
3 kv. 2014	-23	8	-18	-2	-34
2 kv. 2014	-18	12	-7	-5	-18
1 kv. 2014	-11	9	-8	-6	-17

Valutarisiko

Valutakursrisiko er risikoen for tap ved endringer i valutakursene. Konsernet måler valutarisikoen ut fra nettoposisjoner i de ulike valutaer hvor konsernet har eksponering. Valutakursrisikoen reguleres av nominelle rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i én enkeltvaluta. Overnatten kursrisiko for valuta skal netto ikke overstige 100 mill. kroner pr enkeltvaluta og 175 mill. kroner aggregert.

Tabellen angir netto valutaeksponering medregnet finansielle derivater ved utgangen av de fire siste kvartalene.

Tabell 7: Valutaeksponering medregnet finansielle derivater (mill kr)

Valuta	4 kv. 2014	3 kv. 2014	2 kv. 2014	1 kv. 2014
EUR	1	39	-79	22
USD	1	-100	-1	29
CHF	0	-4	-4	-1
GBP	0	-3	-10	5
Øvrige	-5	4	-11	5

Verdipapirrisiko aksjer

Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser klassifiseres innenfor kategoriene virkelig verdi og tilgjengelig for salg. Verdipapirer som kan måles pålitelig og som rapporteres internt til virkelig verdi klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet. Øvrige aksjer klassifiseres som tilgjengelig for salg.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over konsernets aksjebeholdning i de siste 4 kvartalene:

Tabell 8: Konsernets aksjebeholdning til virkelig verdi ved utgangen av årets kvartaler (mill kr)

Klassifikasjon balansen	4 kv. 2014	3 kv. 2014	2 kv. 2014	1 kv. 2014
Aksjer, andeler etc.	623	614	1169	966
Tilgjengelig for salg	22	65	84	84

Markedsrisiko, herunder spreadrisiko obligasjoner og sertifikater

Kursrisiko knyttet til verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på konsernets obligasjoner, sertifikater og

egenkapitalinstrumenter. Kvantifisering av risiko knyttet til verdifall på obligasjonsporteføljene, herunder både systematisk og usystematisk, beregnes med utgangspunkt i Finanstilsynets stresstestmodell for forsikringsselskaper. Metodikken er i hovedsak basert på Solvens II (QIS5-spesifikasjonene).

Likviditetsporteføljens totale beholdning utgjør 14,6 mrd kroner. Porteføljen i SpareBank 1 SR-Bank Markets utgjør 0,6 mrd kroner. Tabellen nedenfor gir en oversikt over eksponering fordelt på aktivaklasser.

Tabell 9: Virkelig verdi på obligasjonsporteføljen (mill kr)

Delportefølje	4 kv. 2014	3 kv. 2014	2 kv. 2014	1 kv. 2014
Treasury	14.571	16.275	16.097	17.798
Norsk stat/kommune	29	601	275	801
OMF/Covered Bond	10.509	11.093	11.738	12.138
Utenlandsk garantert	3.454	3.834	3.362	3.679
Norsk bank/finans	579	666	642	687
Utenl. bank/finans	0	0	0	146
Industri/annet	0	80	80	347
SR-Bank Markets	574	408	386	318
Norsk bank/finans	191	78	124	142
Utenl. bank/finans	0	0	2	2
Industri/annet	383	330	261	174

Risikojustert kapital forbundet med øvrig markedsrisiko måles og følges opp etter Value at Risk (VaR) prinsippet. VaR-modellen dekker konsernets rente- og valutarisiko, samt verdipapirrisikoen forbundet med konsernets investeringer i aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Den operasjonelle risikoen skal være lav.

Styring av operasjonell risiko

SpareBank 1 SR-Bank har som målsetning at konsernet skal være blant de ledende aktørene i Norden innenfor styring av operasjonell risiko. Dette oppnås gjennom god risikokultur i organisasjonen, kontinuerlig læring av uønskede hendelser og utvikling av ledende metoder for å identifisere og kvantifisere risikoen. Tiltak vurderes ut fra en kost-/nytte vurdering. Det skal tilstrebtes en god balanse mellom tillit og kontroll som sikrer at effektivitet ivaretas, samtidig som konsernet ikke eksponeres for unødig risiko.

Det er den enkelte leders ansvar å sørge for at enheten de har ansvar for er underlagt tilstrekkelig styring og kontroll innenfor gitte rammer, og at operasjonell risiko styres i henhold til strategi og retningslinjer definert for konsernet. Konsernenheten for risikostyring har ansvar for å støtte og utfordre risikoeiere, og skal sørge for at konsernet har et godt rammeverk for identifisering, rapportering og oppfølging av operasjonell risiko.

Måling av operasjonell risiko

SpareBank 1 SR-Bank beregner og holder regulatorisk kapital for operasjonell risiko i henhold til sjablongmetoden. Imidlertid vurderes denne metoden å gi en utilstrekkelig indikasjon på den faktiske eksponeringen for operasjonell risiko, ettersom den kun tar utgangspunkt i historiske inntekter og ikke tar hensyn til virksomhetsspesifikke faktorer og etablerte kontroller.

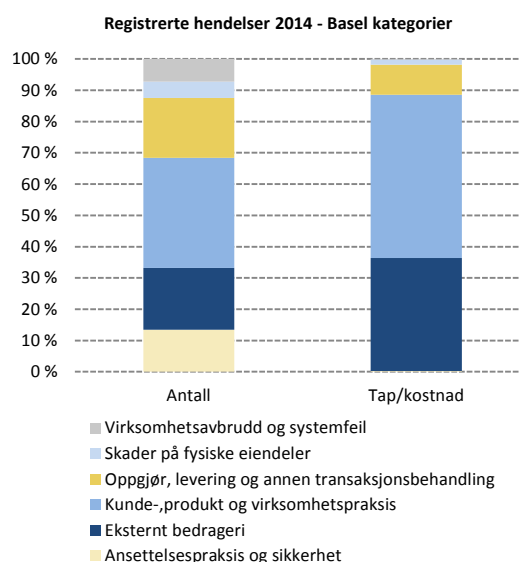
For å få innsikt i hva som driver operasjonell risiko i konsernets prosesser, og derigjennom måle risikoeksponeringen, gjennomføres det minst årlig en total gjennomgang av operasjonell risikoeksponering i konsernet. Gjennomgangen involverer prosesseiere og fageksperter som kartlegger potensielle risikoscenarioer med tilhørende sannsynligheter og konsekvenser. Resultatene fra gjennomgangen benyttes ved beregning av forretningsenhetenes risikjusterte avkastning. Tiltak for å redusere operasjonell

risikoeksponering gir dermed høyere avkastning, noe som oppmuntrer til aktiv risikostyring.

En av de største utfordringene med operasjonell risiko er å forutse og beregne troverdige estimater for sjeldne hendelser med store konsekvenser. Det kreves omfattende scenariomodeller for å fange kompleksiteten knyttet til slike scenarioer, noe SpareBank 1 SR-Bank i flere år har samarbeidet med risikomiljøet ved Universitetet i Stavanger (UIS) for å utvikle. Metodikk fra dette samarbeidet brukes i den løpende risikostyringen i konsernet.

Uønskede hendelser rapporteres i en egen konserndatabase. Formålet er å få input til risikovurderinger og å danne grunnlag for kontinuerlig operasjonell læring og forbedring. Figuren under viser konsernets registrerte uønskede hendelser i 2014.

Figur 12: Registrerte uønskede hendelser 2014 fordelt etter Basel kategorier

Figuren viser at det i 2014 var flest hendelser relatert til kunde-, produkt og virksomhetspraksis, og at denne kategorien sammen med eksternt bedrageri bidro mest til faktiske tap.

Det samlede tapet fra registrerte uønskede hendelser i 2014 utgjorde i underkant av 5 mill. kroner fordelt på nærmere 200 hendelser.

Likviditetsrisiko

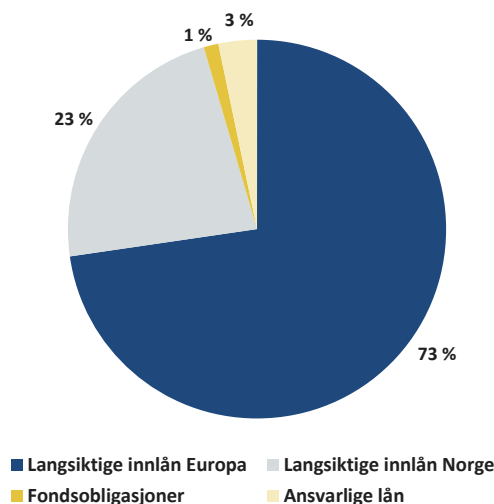
Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økning i eiendeler.

Risikoprofil og styring av likviditetsrisiko

Rammeverket for styring av likviditetsrisiko skal gjenspeile konsernets risikoprofil. Likviditetsrisikoen skal være lav.

Likviditetsrisiko blir styrt og målt ved hjelp av flere målemetoder da ingen metode alene kan kvantifisere denne type risiko. Metodene inkluderer rammer for maksimale refinansieringsbehov innenfor ulike løpetider, balansenøkkeltall, overlevelsesmål i en normalsituasjon forutsatt stengte kapitalmarkeder og det kortsiktige likviditetsmålet LCR. Videre foretas det intern stresstesting av konsernets overlevelsessevne under ulike scenarier, herunder en alvorlig bank- og markedsspesifikk krise. Resultatet av stresstestene inngår i informasjonsgrunnlaget til konsernets likviditetsstrategi og beredskapsplan ved likviditetskriser.

Figur 13: Sammensetningen av konsernets fremmedkapital pr 31.12.2014

Likviditetsreserven er på 18,2 mrd kroner, i tillegg er det 27,4 mrd kroner i klagjorte boliglån i WEB-klienten (boliglån klagjort for overflytting til boligkredittforetak). Likviditetssituasjonen i SpareBank 1 SR-Bank vurderes som tilfredsstillende. Likviditetsreserven indikerer en overlevelsessevne på 24 måneder ved utgangen av 2014 uten tilgang på ekstern finansiering. Treasury

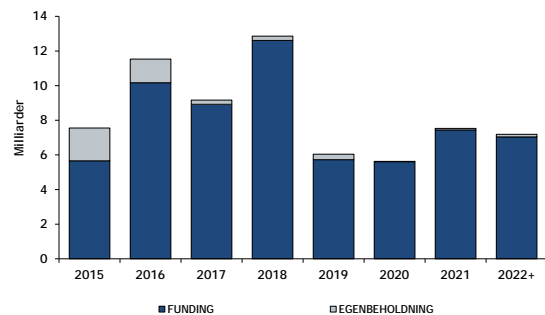
har utstedt brutto 15,7 mrd kroner i obligasjoner i løpet av 2014. Det er i samme periode blitt foretatt tilbakekjøp av lån tilsvarende ca. 2,3 mrd kroner. I løpet av de neste 12 månedene skal fremmedkapital tilsvarende 5,7 mrd kroner refinansieres.

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. For konsernet som helhet har innskuddsmassen økt med 9,8 mrd kroner (13,7 prosent) i 2014. Utlån inklusiv Bolig- og Næringskreditt har i 2014 økt med 7,8 mrd kroner (4,7 prosent). I løpet av de siste to årene har innskuddsdekningen økt fra 42,7 prosent i 2012 til 46,7 prosent i 2014.

Boliglån i SpareBank 1 Boligkreditt AS utgjorde 32,3 mrd kroner ved utgangen av 2014 sammenlignet med 45,7 mrd kroner ved utgangen av 2013. Overført balanse utgjør ca. 28 prosent av brutto boliglånsbalanse og ca. 19 prosent av totale brutto utlån. Utlån i SpareBank 1 Næringskreditt AS utgjør ca. 0,6 mrd kroner.

Figuren nedenfor illustrerer fremmedkapitalforfall pr. år ved utgangen av 2014.

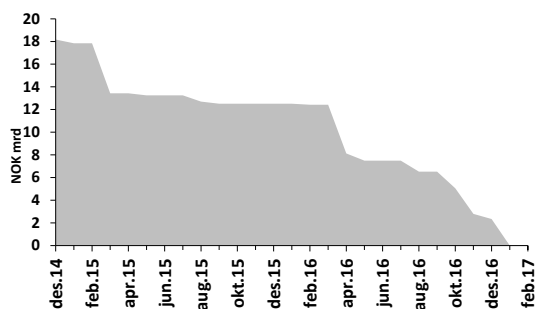
Figur 14: Fremmedkapitalforfall pr 31.12.2014

Gjennomsnittlig restløpetid på porteføljen av senior obligasjonsinnlån var 3,6 år ved utgangen av 2014.

Det blir månedlig utarbeidet en sensitivitetsanalyse som måler konsernets overlevelsessevne ved stengte kapitalmarkeder. Hovedformålet med analysen er å måle hvorvidt likviditetsrisikoen er i henhold til målformuleringen for likviditetsstyring, som stadfester at SpareBank 1 SR-Bank i en normalsituasjon skal kunne overleve i minimum 12 måneder uten ekstern tilgang til likviditet. Analysen baseres på ulike scenarier. I basisscenarioet settes veksten i netto fundingbehov lik null, dvs. at forholdet mellom innskudd og utlån holdes konstant.

Figur 15: Sensitivitetsanalyse likviditetsrisiko basisscenarioet

Ettersom basisscenarioet forutsetter at tilgangen på ekstern likviditet faller bort kan nye utlån utelukkende finansieres ved avdrag fra og forfall i eksisterende låneporteføljer. I en slik situasjon sikrer konsernets likviditetsbuffer overlevelsessevne til og med desember 2016. Likviditetsbufferen består av kontanter og meget sikre rentepapirer. Konsernets likviditetsmål, LCR (Liquidity Coverage Ratio), utgjorde 94 prosent ved utgangen av året.

Eierrisiko

Eierrisiko er risikoen for at SpareBank 1 SR-Bank blir påført negative resultat fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 SR-Bank har en vesentlig eierandel og innflytelse.

Eierrisikoen varierer fra selskap til selskap avhengig av selskapets virksomhet med dertil iboende risiko og SpareBank 1 SR-Bank sin eierandel. SpareBank 1 SR-Bank har ved utgangen av 4. kvartal 2014 i hovedsak eierrisiko gjennom eierandelen i SpareBank 1 Gruppen AS (19,5 prosent), BN Bank ASA (23,5 prosent), SpareBank 1 Næringskreditt AS (26,8 prosent) og SpareBank 1 Kredittkort (17,9 prosent).

SpareBank 1 Gruppen eies av SpareBank 1 SR-Bank (19,5 prosent), SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 prosent), SpareBank 1 SMN (19,5 prosent), Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 prosent), Sparebanken Hedmark (11,0 prosent), Landsorganisasjonen/fagforbund tilknyttet LO (9,6 prosent) og SpareBank 1 Oslo Akershus (1,4 prosent).

SpareBank 1 Gruppen AS eier 100 prosent av aksjene i SpareBank 1 Livforsikring AS, SpareBank 1

Skadeforsikring AS, ODIN Forvaltning AS, Conecto og SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS.

SpareBank 1 Gruppen Finans Holding AS eier 100 prosent av aksjene i SpareBank 1 Factoring AS, Actor Fordringsforvaltning AS, Actor Portefølje AS og Actor Verdigienvinning AS. SpareBank 1 Gruppen AS er i tillegg deltaker i SpareBank 1 Utvikling DA.

SpareBank 1 Gruppen har også administrativt ansvar for samarbeidsprosessene i SpareBank 1-alliansen, der teknologi, merkevare, kompetanse, felles prosesser/ utnyttelse av beste praksis og innkjøp står sentralt. Alliansen driver også utviklingsarbeid gjennom et kompetansesenter for betaling i Trondheim og kreditt i Stavanger.

BN Bank ASA tilbyr et bredt spekter av banktjenester til bedrifter og privatpersoner. Banken har sin virksomhet innenfor tradisjonell bankdrift rettet mot boliglån i personmarkedet og næringseiendom. Eierrisikoen til SpareBank 1 SR-Bank består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

I SpareBank 1 Næringskreditt AS sin portefølje inngår det kun utlån til næringseiendommer med utleiekontrakter i sentrale strøk. Utlånene kan maksimalt utgjøre 60 prosent av markedsverdi. SpareBank 1 SR-Bank har ved utgangen av 4. kvartal 2014 overført 584 millioner kroner (EAD) til selskapet. Eierrisikoen til SpareBank 1 SR-Bank består i hovedsak av den underliggende kredittrisikoen i dette selskapet.

SpareBank 1 Kredittkort AS startet ordinær drift ordinær drift 1. juli 2014, etter en konvertering av SpareBank 1-bankene sin kredittportefølje fra EnterCard. Selskapet eies av SpareBank1-bankene, og SpareBank 1 SR-Bank har en eierandel på 17,9 prosent.

SpareBank 1 SR-Bank eier pr 4. kvartal 2014 20,1 prosent av SpareBank 1 Boligkreditt AS. Selskapets virksomhet er finansiering av lån til privatkunder med sikkerhet innenfor 75 prosent av verdigrunnet for fast eiendom. SpareBank 1 SR-Bank har ved utgangen av 4. kvartal 2014 overført 32,3 mrd. kroner (EAD) til selskapet. Eierrisikoen tilsvarer i hovedsak andel av overført portefølje, og risikoen følges opp og rapporteres derfor som kredittrisiko.

Styring av eierrisiko

SpareBank 1 SR-Bank har sterkt fokus på styring og kontroll i selskaper hvor konsernet har fullt eller delvis eierskap.

I selskaper som er deleid, enten gjennom direkte eierskap fra SpareBank 1 SR-Bank eller indirekte gjennom eierskapet på 19,5 prosent i SpareBank 1 Gruppen, er SpareBank 1 SR-Bank som største bank i alliansen representert som styremedlem i alle selskaper av betydning.

I konsernet er all oppfølging av eierposter samlet under konserndirektør økonomi og finans. All rapportering fra de enkelte selskaper og spørsmål vedrørende kapitalutvidelser med videre gjennomgås her. Gjennom aktiv styredeltakelse i en rekke av de deleide selskapene sikres et godt informasjonstilfang som ivaretar SpareBank 1 SR-Bank sine eierinteresser. I saker som har karakter av å være viktig for SpareBank 1 SR-Banks øvrige virksomhet bringer den enkelte styreleder/styremedlem saken inn for diskusjon i konsernledergruppen. Gjennom denne strukturen for virksomhetsstyring og kontroll oppleves kvaliteten i styring og kontroll å være godt ivaretatt.

Årlig fastsettes risikorammer og tildeling av risikojustert kapital for de enkelte selskaper i konsernets styre. Til grunn for dette ligger et rammeverk for vurdering av risiko.

Business review

Som en del av oppfølgingen av bankens eierposter blir det årlig gjennomført "business review" av eierposisjonene med et strategisk og finansielt fokus. I business review for bankens egenkapitalposisjoner som ble gjennomført våren 2014 ble det også lagt vekt på måling av restverdien av resultatet etter at kapitalkostnaden er fratrukket (Economic Value Added). Måltallet har til hensikt å måle om banken benytter tilgjengelig kapital til verdiskaping og kan benyttes som grunnlag for å styre kapitalen der den gjør best nytte for seg. Business review ble behandlet i konsernets virksomhetsstyringsmøte og presentert for bankens styre i juni 2014.

Avdeling for Økonomi/finans ivaretar eierskapet til alle investeringer bortsett fra investeringer i forbindelse med etablering av eiendomssyndikat. Nye strategiske investeringer besluttes av styret i banken.

Foruten business review rapporteres utviklingen i bankens eierposter kontinuerlig gjennom bankens virksomhetsstyringsrapport.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko er risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger som følge av endringer i eksterne forhold som markedssituasjonen eller myndighetenes reguleringer.

Analyse av konsernets inntekts- og kostnadsstruktur i forhold til konjunktursvingninger viser at det er størst volatilitet i konsernets kursgevinster fra egenkapitalinvesteringer og obligasjoner, inntekter innenfor spareområdet og provisjonsinntekter fra eiendomsmegling. Svikt i inntektene kompenseres delvis ved hjelp av kostnadsreduksjoner.

Konsernet har over lenger tid utviklet et godt diversifisert inntektsgrunnlag, slik at en eventuell svikt innenfor enkelte produktgrupper eller kundesegmenter ikke skal få vesentlig konsekvenser over tid.

Konsernet har over tid utviklet en kostnadseffektiv drift i kombinasjon med kontinuerlig kompetanseheving og utvidelse av virksomheten hva gjelder produktbredde og geografi. SpareBank 1 SR-Bank har gjennom flere år lagt systematisk vekt på verdikjedetenkning og utvikling av produkter og tjenester.

Omdømmerisiko

Omdømmerisiko er risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, det vil si hos kunder, motparter, aksjemarked og myndigheter

SpareBank 1 SR-Bank har etablert en overordnet kommunikasjonsstrategi som skal sikre at informasjon formidles internt og eksternt på en måte som støtter opp om virksomhetens verdigrunnlag, mål og visjon. "Skikkelig bank" er det bærende element i konsernets kommunikasjonsstrategi.

SpareBank 1 SR-Bank har også implementert en intern prosess for identifisering og evaluering av konsernets risikobilde for omdømme. Evalueringen gjennomføres årlig. Alle omdømmerisikoene blir evaluert opp mot iboende risiko og etablerte kontroll- og styringstiltak. Det implementeres forbedringstiltak ved behov. Resultatene av de

årlige analysene gjennomgås på ulike nivåer i organisasjonen, inklusiv styret og konsernledelsen.

Konsernet har fortløpende overvåking av omdømme. Både gjennom daglig overvåking og vurdering av mediebildet, samt fortløpende overvåking av omtaler i ulike sosiale kanaler. De fortløpende daglige vurderinger forsøkes gjennomført på en så objektiv måte som mulig. Medlemmer av konsernledelsen og andre nøkkelpersoner får daglige rapporter over mediebildet.

Strategisk risiko

Strategisk risiko er risikoen for tap som følge av feilslåtte strategiske satsinger.

SpareBank 1 SR-Bank har en årlig strategiprosess som involverer styret, ledelse, nøkkelpersoner, divisjoner og datterselskap i arbeidet. Arbeidet ender ut i et strategisk målbilde for neste tre års periode med en tilhørende forretnings- og handlingsplan. Forretningsplanen viser tydelig de prioriteringer som konsernet har gjort for perioden basert på scenarioer og konkurranse- og markedssituasjon. Forretnings- og handlingsplanen er mest detaljert for det nærmeste året.

Konsernledelsen foretar både månedlig og tertialvis evaluering av konsernets prestasjoner og strategiske retning. I den tertialvise evalueringen vurderes også aktuelle nye initiativ og tiltak som må iverksettes basert på endringer i forutsetninger eller endringer i markedssituasjon. Strategiarbeidet er således fleksibelt i sin tilnærming og kan ivareta både kortsiktige og langsiktige målsettinger.

Compliance risiko (etterlevelse)

Compliance risiko er risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomisk tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter.

Compliance funksjonen i SpareBank 1 SR-Bank er en uavhengig funksjon som skal se til at de lover, forskrifter, normer og anbefalinger som regulerer vår virksomhet og som er fastsatt av myndighetsorganer eller andre institusjoner eller foreninger, implementeres og etterleves.

Compliance policy

Konsernets compliance policy vedtas av styret og beskriver hovedprinsippene for ansvar og organisering.

Konsernet er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Effektive virkemidler for å oppnå dette er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i organisasjonen
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover og forskrifter
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover og forskrifter

Styring av compliance risiko

SpareBank 1 SR-Bank skal ha en svært lav risikoprofil for compliance risiko.

Konsernet skal etterleve og operere i tråd med gjeldende regelverk som regulerer virksomheten, tilpasset konsernets overordnede strategi, produktspekter og omfang.

Rammeverket for compliance bygger i hovedsak på EBAs "Guidelines on Internal Governance (GL 44)", Basel Committee on Banking Supervision; "Compliance and the compliance function in banks", ESMA Guidelines; "on certain aspects of the MiFID compliance function requirements" og Finanstilsynets "Modul for evaluering av overordnet styring og kontroll".

Konsernets compliance funksjon ivaretas av avdeling for risikostyring og compliance som er organisert uavhengig av forretningsenhetene. Avdelingen har det overordnede ansvaret for rammeverk, oppfølging og rapportering innenfor compliance området.

Lederne i konsernet er operativt ansvarlige for praktisk implementering og etterlevelse av lover og forskrifter. Alle medarbeidere er ansvarlige for at de til daglig etterlever og forstår gjeldende lover og forskrifter.

Compliance Verdipapirforetaket

Konsernet har egen compliance ansvarlig for verdipapirforetaket som har ansvaret for å kontrollere at konsernets virksomhet knyttet til ytelse av investeringstjenester til enhver tid drives i samsvar med regelverket for verdipapirhandel.

Compliance ansvarlig i verdipapirforetaket rapporterer direkte til daglig leder for verdipapirforetaket og rapporterer i tillegg til avdeling for risikostyring og compliance.

REGULATORISK KAPITALDEKNING (PILAR I)

Innledning

EUs direktiv for kapitaldekning, Basel II, ble innført i Norge fra 1. januar 2007. Formålet med regelverket var å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom bedre risikostyring og kontroll, mer risikosensitivt kapitalkrav, tettere tilsyn og mer informasjon til markedet. Regelverket bygger på tre pilarer:

- Pilar 1: Minimumskrav til soliditet
- Pilar 2: Krav til risikostyring og internkontroll, herunder krav til interne prosesser for vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov (ICAAP)
- Pilar 3: Krav til offentliggjøring av informasjon

EU-kommisjonen har lagt frem forslag til nytt bankregelverk i EU, CRD IV. CRD IV gjennomfører de internasjonale anbefalingene i Basel III fra Baselkomiteen for banktilsyn. For norske kredittinstitusjoner trådte rapporteringen etter CRD-IV i kraft fra og med juli 2014, med gradvis innføring frem til 1. juli 2016.

I tillegg til minimumskravet om ansvarlig kapital på 8 % skal kredittinstitusjonene etter det nye regelverket holde ulike typer buffere:

Bevaringsbuffer (2,5 %): Kravet til bevaringsbuffer på 2,5 % av bankens beregningsgrunnlag er konstant gjennom alle konjunkturer. Formålet er å sikre at bankene bygger kapital i høykonjunktur for

å hindre at kapitalen faller under minimumskravet i perioder med lavkonjunktur.

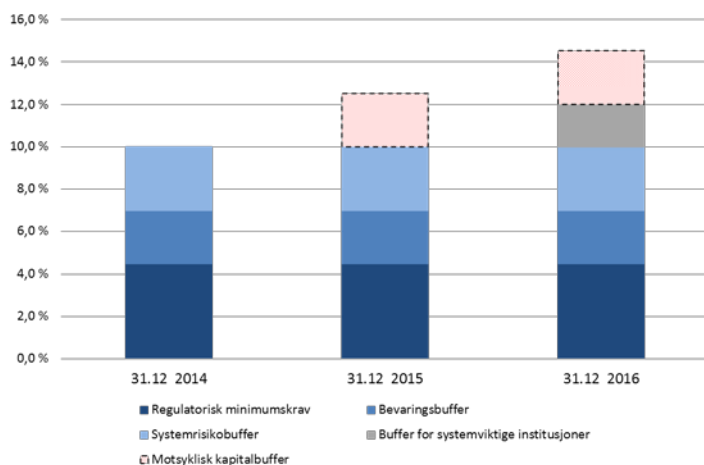
Systemrisikobuffer (3 %): Systemrisiko kan defineres som en risiko for at finansiell ustabilitet gir forstyrrelser i tilbudet av finansielle tjenester av et omfang som kan føre til betydelige negative virkninger på produksjon og sysselsetting. Systemrisikobufferen på 3 % skal dempe de negative virkningene ved finansiell ustabilitet.

Motsyklisk kapitalbuffer (0-2,5 %): Den motsykliske kapitalbufferen er fastsatt til 1 % og trer i kraft 30. juni 2015. Bufferen skal dempe effektene av sykliske variasjoner ved at institusjonene må bygge opp ekstra bufferkapital i perioder med særlig sterk kredittvekst. Nivået fastsatt av Finansdepartementet etter råd fra Norges Bank, og framtidig nivå på bufferen er usikker.

Buffer for systemviktige institusjoner (1-2 %): Kredittforetak som av norske myndigheter blir definert som systemviktige vil få tillagt et ekstra bufferkrav på mellom 1 og 2 %. Institusjoner som har en forvaltningskapital på minst 10 prosent av Fastlands-Norges BNP, eller en andel av utlånsmarkedet på minst 5 prosent, vil komme inn under definisjonen. SpareBank 1 SR-Bank ligger tett inntil kravet til markedsandel, og hensyntar dette i sin kapitalplanlegging.

Figuren nedenfor viser det regulatoriske kapitaldekningskravet til SpareBank 1 SR-Bank for 2014 og forventet utvikling i 2015 og 2016.

Figur 16: Regulatorisk kapitaldekningskrav

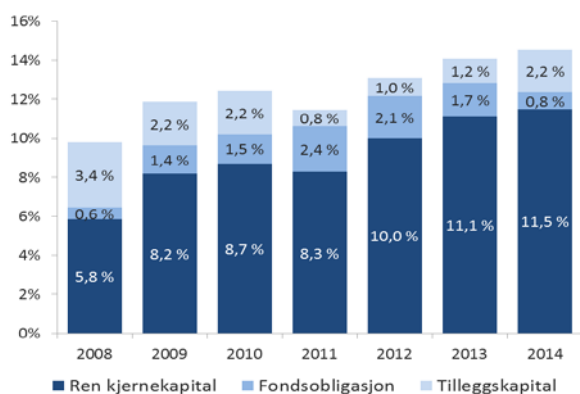
Kapitaldekning

SpareBank 1 SR-Bank har styrket ren kjernekapital betydelig de siste årene, fra 4,6 milliarder i 2008 til 13,8 milliarder i 2014. Ved utgangen av 2014 er ren kjernekapitaldekning på 11,5 prosent og kapitaldekning på 14,5 prosent, mot henholdsvis 11,1 prosent og 14,1 prosent ved utgangen av 2013. I disse beregningene inngår overgangsregelen som sier at kapitalkravet ved bruk av interne metoder ikke kan være mindre enn 80 prosent av kapitalkravet etter Basel I ("Basel I-gulvet").

SpareBank 1 SR-Bank fikk i februar 2015 tillatelse til bruk av avansert IRB-metode for bedriftsmarkedet. Med denne tillatelsen vil SpareBank 1 SR-Bank kunne bruke interne modeller for å beregne nødvendig krav til kapitalbinding. Dette medfører at det regulatoriske kapitalkravet blir mer tilpasset den faktiske kredittrisiko banken har i sin samlede utlånsportefølje. Nettoeffekten vil utgjøre om lag 0,7 prosentpoeng i økt ren kjernekapitaldekning basert på bankens balanse per 31.12.2014. Økningen tar også hensyn til effekten av økte boliglånsvekter gjeldende fra første kvartal 2015.

Figuren under viser utviklingen i kapitaldekning for perioden 2008 til 2014.

Figur 17: Kapitaldekning

I henhold til allmennaksjeloven skal alle selskaper til enhver tid ha egenkapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet. Kapitaldekningsregelverket definerer i pilar 1 minimumskravet til ansvarlig kapital for følgende risikotyper: kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

De ulike metodene for beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital i pilar 1 er vist i figur 18 under.

Figur 18: Alternative metoder for beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital

* Metodene krever tillatelse av Finanstilsynet

Minimumskravet til ansvarlig kapital (heretter kalt regulatorisk kapital) utgjør 8 prosent av vektet balanse (beregningsgrunnlaget). Det er i prinsippet to ulike tilnærminger for beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital etter kapitaldekningsregelverket. Den ene tilnærmingen er basert på sjablongregler mens den andre er basert på bruk av interne modeller (IRB). Ved bruk av interne modeller er det regulatoriske minimumskravet til kapital basert på bankenes interne risikovurderinger. Dette gjør det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning mer risikosensitivt, slik at kapitalkravet i større grad samsvarer med risikoen i de underliggende porteføljer eller aktiviteter.

SpareBank 1 SR-Bank har godkjennelse fra Finanstilsynet til å benytte interne målemetoder (IRB) for kredittrisiko. IRB-systemet omfatter alle modeller, arbeids- og beslutningsprosesser, kontrollmekanismer, IT-systemer og interne retningslinjer og rutiner som benyttes i måling og styring av kredittrisiko. SpareBank 1 SR-Bank sin

målsetting med IRB-systemet er å danne grunnlag for god risikostyring og sikre tilfredsstillende kapitaldekning i forhold til risikoen som konsernet påtar seg. IRB-systemet griper inn i en betydelig del av konsernets virksomhet, og har bidratt til en å heve kvaliteten på risikostyringen i SpareBank 1 SR-Bank betydelig siden implementeringen i 2007.

De interne målemetodene som benyttes ved den interne risikostyringen ble omtalt i forrige kapittel om risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 SR-Bank. Regulatoriske beregninger av risikoeksponering og kapitalkrav beregnes med utgangspunkt i de samme systemer og modeller som benyttes ved den interne risikostyringen, men med enkelte forskjeller i modeller og modellparametere. Effekten av disse forskjellene fremgår av tabell 26 senere i kapitlet.

Tabell 10 viser de hovedmetodene som SpareBank 1 SR-Bank bruker ved beregning av kapitalkravene for henholdsvis kreditt-, markeds- og operasjonell risiko.

Tabell 10: SpareBank 1 SR-Bank sine metoder for beregning av minimumskravet til ansvarlig kapital

Risikotype	Portefølje	Regulatorisk metode
Kredittrisiko	Stater – morbank	Standardmetoden
	Institusjoner – morbank	Standardmetoden
	Borettslag, lag og foreninger – morbank	Standardmetoden
	Foretak – morbank	IRB-Grunnleggende*
	Massemarked – morbank	IRB-massemarked (Avansert)
	SpareBank 1 SR-Finans AS – datterselskap	Standardmetoden
	SpareBank 1 SR-Investering AS – datterselskap	Standardmetoden
	SpareBank 1 SR-Forvaltning AS – datterselskap	Standardmetoden
	Massemarked - SpareBank 1 Boligkreditt AS	IRB-massemarked (Avansert)
	Foretak – SpareBank 1 Næringskreditt AS	Standardmetoden
	Foretak – BN Bank AS	IRB-Avansert
	Massemarked – BN Bank AS	Standardmetoden
Markedsrisiko	Egenkapitalrisiko – morbank	Standardmetoden
	Gjeldsrisiko – morbank	Standardmetoden
	Valutarisiko- morbank	Standardmetoden
	Døtre og andre deleide selskap	Standardmetoden
Operasjonell risiko	SpareBank 1 SR-Bank inklusive datterselskaper	Sjablongmetoden
	Andre deleide selskap	Standardmetoden

*SpareBank 1 SR-Bank fikk i februar 2015 tillatelse fra Finanstilsynet til å gå over fra IRB-Grunnleggende til IRB-Avansert for foretak (heretter kalt bedriftsmarked). Dette betyr at det lovbestemte minimumskravet til kapitaldekning for kredittrisiko vil være basert på konsernets interne risikomodeller fra 2015.

SpareBank 1 SR-Bank har tillatelse for bruk av IRB (IRB-massemarked) for personmarkedet. Kapitalkravet for 2014 for bedriftsmarked beregnes etter Grunnleggende IRB-metode. Ved denne metoden beregnes risikoparameteren misligholdssannsynlighet (PD – Probability of Default) basert på egne modeller. Risikoparameterne konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold (EAD - Exposure at Default), og tapsgrad ved mislighold (LGD - Loss Given Default) er fastsatt etter sjablongregler i Forskrift om Kapitalkrav. Fra 2015 kan SpareBank 1 SR-Bank beregne konverteringsfaktor (KF) og tapsgrad ved mislighold ved hjelp av egne modeller.

Ved beregning av kapitalkravet etter IRB-metode for personmarked benyttes egne modeller for beregning av risikoparameterne misligholdssannsynlighet (PD), konverteringsfaktor (KF) til bruk for å fastsette eksponering ved mislighold, samt tapsgrad ved mislighold (LGD).

For datterselskapet SpareBank 1 SR-Finans AS er det på lengre sikt planer om en overgang til IRB-metoden, men porteføljen rapporteres etter standardmetoden inntil videre. Selskapets hovedvirksomhet er leasingfinansiering, forbruksfinansiering og finansiering av billån med salgspant.

SpareBank 1 SR-Bank har eierandeler i følgende selskaper per 31.12.2014:

- SpareBank 1 Boligkreditt AS 20,1 %
- SpareBank 1 Næringskreditt AS 26,8 %
- SpareBank 1 Kredittkort AS 17,9 %
- BN Bank ASA 23,5 %

SpareBank 1 SR-Bank sin andel av kapitalkravet til disse selskapene konsolideres inn i SpareBank 1 SR-Bank sin kapitaldekningsrapportering basert på konsernets eierandel.

SpareBank 1 SR-Bank eier også 19,5 prosent av SpareBank 1 Gruppen. Den del av investeringen i SpareBank 1 Gruppens bokførte verdi som overstiger to prosent av SpareBank 1 Gruppens ansvarlige kapital går til fradrag i ansvarlig kapital og beregningsgrunnlaget i SpareBank 1 SR-Bank.

SpareBank 1 SR-Bank søkte i 2014 om konsesjon for et 100 prosent eiet boligkredittforetak. Banken mottok konsesjonen i 1. kvartal 2015 og regner med at det nyopprettede foretaket kan utstede obligasjoner med fortrinnsrett i løpet av 2. kvartal 2015. Selskapet skal i løpet av året søke Finanstilsynets tillatelse om å benytte IRB-massemarked for porteføljen.

Detaljinformasjon kapitaldekning

Konsolidering

Tabell 11: Konsolideringsgrunnlag (beløp i tusen kroner)

Datterselskap				
Pr 31.12.2014	Antall aksjer	Bokført verdi	Stemmerett	Konsoliderings metode
Selskaper som er fullt konsolidert				
SpareBank 1 SR-Finans AS	334.000	635.758	100 %	Oppkjøpsmetoden
EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS	150	97.205	100 %	Oppkjøpsmetoden
Westbroker Finans AS	100	218	100 %	Oppkjøpsmetoden
SR-Investering AS	3.500	180.725	100 %	Oppkjøpsmetoden
SR-Forvaltning AS	6.000	29.019	100 %	Oppkjøpsmetoden
SR-Forretningsservice AS	1.000	125	100 %	Oppkjøpsmetoden
Rygir Industrier AS konsern	90.000	222.706	100 %	Oppkjøpsmetoden
Etis Eiendom AS	10.000	1.730	100 %	Oppkjøpsmetoden
Finansparken Bjergsted AS	16.000	58.016	100 %	Oppkjøpsmetoden
Sum		1.225.502		

Datterselskap				
Pr 31.12.2013	Antall aksjer	Bokført verdi	Stemmerett	Konsoliderings metode
Selskaper som er fullt konsolidert				
SpareBank 1 SR-Finans AS	334.000	526.606	100 %	Oppkjøpsmetoden
EiendomsMegler 1 SR-Eiendom AS	150	97.205	100 %	Oppkjøpsmetoden
Westbroker Finans AS	100	0	100 %	Oppkjøpsmetoden
SR-Investering AS	3.500	179.703	100 %	Oppkjøpsmetoden
SR-Forvaltning AS	6.000	29.019	100 %	Oppkjøpsmetoden
SR-Forretningsservice AS	1.000	125	100 %	Oppkjøpsmetoden
Kvinnherad Sparebank Eigedom	3.000	23.701	100 %	Oppkjøpsmetoden
Rygir Industrier AS konsern	85.239.309	84.006	100 %	Oppkjøpsmetoden
Etis Eiendom AS	10.000	1.123	100 %	Oppkjøpsmetoden
Finansparken Bjergsted AS	8.000	8.016	100 %	Oppkjøpsmetoden
Sum		949.504		

Konsolideringsmetode er lik for regnskapsformål og kapitaldekningsformål.

Datterselskap som rapporterer etter standardmetode

Beløp i mill kroner	31.12.2014		31.12.2013	
	SR-Finans	SR-Forvaltning	SR-Finans	SR-Forvaltning
Netto ansvarlig kapital	939	15	773	18
Risikovektet balanse	6.380	70	5.575	60
Kapitaldekning %	14,71	21,40	13,87	28,98

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Investeringer i tilknyttede selskaper blir bokført etter egenkapitalmetoden i konsernet og etter oppkjøpsmetoden i morbanken. Investeringene blir behandlet likt for kapitaldekningsformål bortsett fra konsernets investeringer i SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS og BN Bank AS. I konsernets kapitaldekning foretas en forholdsmessig konsolidering.

Investeringer i felleskontrollert virksomhet blir bokført etter egenkapitalmetoden i konsernet og etter oppkjøpsmetoden i morbanken. Investeringene blir behandlet likt for kapitaldekningsformål.

Tabell 12: Investeringer i tilknyttede selskaper

Beløp i tusen kroner	Eierandel i prosent ¹⁾	Risikovektet balanse ²⁾	Kapitaldekning i prosent
	31.12.2014	31.12.2014	31.12.2014
SpareBank 1 Boligkreditt AS ¹⁾	21,4	15.019	14,09
SpareBank 1 Næringskreditt AS	26,8	4.486	13,97
BN Bank ASA ¹⁾	24,2	5.183	19,68

Beløp i tusen kroner	Eierandel i prosent ¹⁾	Risikovektet balanse ²⁾	Kapitaldekning i prosent
	31.12.2013	31.12.2013	31.12.2013
SpareBank 1 Boligkreditt AS ¹⁾	26,2	20.225	10,21
SpareBank 1 Næringskreditt AS	27,3	4.075	14,87
BN Bank ASA ¹⁾	23,5	6.687	15,44

1) Inkludert indirekte eierandeler

2) SpareBank 1 SR-Bank sin andel

SpareBank 1 Boligkreditt AS og BN Bank AS bruker IRB metoden i sin kapitaldekningsrapportering.

SpareBank 1 Næringskreditt AS bruker standardmetoden i sin kapitaldekningsrapportering.

SpareBank 1 SR-Bank legger vekt på at alle enheter i konsernet har tilfredsstillende kapitalisering til enhver tid. Konsernets styrende organer har ikke lagt beskrankninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom morbanken og datterselskaper og mellom datterselskaper ut over det som følger av regulatoriske og andre lovbestemte beskrankninger. Det er heller ingen vedtektsbestemmelser som setter slike beskrankninger.

Av samme grunn inngår ikke banken eller dets datterselskaper avtaler som setter beskrankning på styrets adgang til å overføre kapital som nevnt. Dette gjelder så vel innlånsavtaler, som avtaler med leverandører og kunder.

På bakgrunn av overnevnte er det heller ikke satt begrensninger på styrets mulighet til å overføre kapital mellom de ulike forretningsenhetene i morbanken. For øvrig vil overføring av kapital mellom selskapene reguleres av den ordinære rammelovgivningen for disse virksomhetene og for finanskonsernet. I likhet med investering i datterselskapene har konsernet strategisk interesse i å understøtte virksomheten til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Gruppen AS. I den anledning er konsernet opptatt av at det ikke inngås avtaler eller treffes vedtak eller lignende som innebærer en beskrankning på eierbankenes mulighet til å overføre kapital til disse selskapene dersom dette skulle være nødvendig for å oppnå tilfredsstillende kapitaldekning/soliditet. Konsernet er ikke kjent med at det foreligger slike beskrankninger ut over hva som følger av rammelovgivningen og forskriften. Konsernet antar at det ikke vil være praktisk å overføre kapital fra disse to selskapene til eierbankene ut over ordinær utbyttebetaling og legger dette til grunn for konsernets egen risikoprofil. Etter det konsernet kjenner til foreligger det ikke privatrettslige beskrankninger som begrenser utbyttebetalinger fra disse selskapene.

Ansvarlig kapital

Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital får redusert egenkapitalverdien med 20 prosent hvert år de siste 5 årene før forfall. I den grad konsernet har ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner, går denne direkte til fradrag i konsernets egen ansvarlige kapital for den del som overstiger 2 prosent av mottakende finansinstitusjons ansvarlige kapital.

Har konsernet ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner som utgjør mindre enn 2 prosent av den enkelte finansinstitusjons ansvarlige kapital, kommer summen av slik kapital til fradrag i konsernets ansvarlige kapital for den del som overstiger 10 prosent av konsernets ansvarlige kapital. Dersom konsernet har fått pålegg om 100 prosent kapitaldekningsreserve på bestemte eiendeler skal et beløp tilsvarende eiendelens bokførte verdi trekkes fra i den ansvarlige kapitalen og i beregningsgrunnlaget. Beregningsgrunnlaget vektes i henhold til risiko.

Tabell 13: Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner

Beløp i mill kroner	Eierandel i %	Bokført verdi	Eierandel i %	Bokført verdi
	31.12.2014	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2013
SpareBank 1 Gruppen	19,5 %	1.505	19,5 %	1.174
SR-Pensjonskasse	100,0 %	35	100,0 %	35
Bank 1 Oslo	4,8 %	137	4,8 %	119
Sandnes Sparebank	13,9 %	102	10,8 %	66
SpareBank 1 Kredittkort	17,9 %	158	17,6 %	33
Øvrige finansinstitusjoner		29		54
Sum		1.966		1.481

Det skilles mellom vesentlige eierandeler > 10 % og ikke vesentlige eierandeler i finansinstitusjoner. Investeringer som overstiger 10 % av egen ren kjernekapital etter fradrag kommer til fradrag i ansvarlig kapital og fradragene tas i samme kapitalklasse som det instrumentet man eier tilhører. Investeringer i rene kjernekapitalinstrumenter som ikke kommer til fradrag i ansvarlig kapital vektes 250 % i beregningsgrunnlaget.

Tabell 14: Ansvarlig kapital

Ansvarlig kapital, herunder kjernekapital og tilleggskapital samt aktuelle tillegg, fradrag og begrensninger. Tall for kapitaldekning fra og med 30. september 2014 følger de nye kravene fastsatt av Finansdepartementet.

Konsern (beløp i mill kroner)	31.12.2014	31.12.2013
Aksjekapital	6.394	6.394
Overkursfond	1.587	1.587
Avsatt utbytte	512	409
Fond for urealiserte gevinster	59	162
Annen egenkapital	6.851	5.504
Sum balanseført egenkapital	15.403	14.056
Kjernekapital		
Utsatt skatt, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-24	-43
Fond for urealiserte gevinster tilgjengelig for salg	-	-
Frdrag for avsatt utbytte	-512	-409
50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		-104
Frdrag i forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger	-676	-356
50 % kapitaldekningsreserve		-587
Frdrag ren kjernekapital for vesentlige investeringer i finansinstitusjoner	-326	
Verdi av derivatforpliktelse til virkelig verdi	-48	
Sum ren kjernekapital	13.817	12.557
Fondsobligasjon ¹⁾	1.011	1.954
Sum kjernekapital	14.828	14.511
Tilleggskapital utover kjernekapital		
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	2.697	2.451
50 % fradrag ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner		-104
50 % fradrag i forventet tap IRB fratrukket tapsavsetninger		-356
Frdrag for vesentlige investeringer i finansinstitusjoner	-60	
50 % kapitaldekningsreserve		-587
Sum tilleggskapital	2.637	1.404
Netto ansvarlig kapital	17.465	15.915
¹⁾ Betingelser fremgår av tabellen "Ansvarlig lånekapital og Fondsobligasjon"		
Risikovektet balanse	31.12.2014	31.12.2013
Kreditrisiko	103.397	86.437
Svekket kredittverdighet motpart (CVA)	1.127	
Markedsrisiko	9.445	6.438
Operasjonell risiko	6.220	5.713
Kapitalkrav knyttet til overgangsordninger	0	14.487
Risikovektet balanse	120.189	113.075
Minimumskrav ren kjernekapital 4,5 %	5.409	
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer 2,5 %	3.005	
Systemrisikobuffer 3 %	3.606	
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	6.610	
Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	1.798	
Kapitaldekning	14,53 %	14,07 %
Herav kjernekapitaldekning	12,34 %	12,83 %
Herav tilleggskapitaldekning	2,19 %	1,24 %
Ren kjernekapitaldekning	11,50 %	11,11 %

Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjon

Tabell 15: Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjon

Hovedstol	Betingelser	Forfall	Første forfalls- tidspunkt	2014	2013
Tidsbegrenset					
NOK 750	3 mnd Nibor + margin	2021	2016	745	745
NOK 500	3 mnd Nibor + margin	2023	2018	499	455
NOK 75	3 mnd Nibor + margin			0	78
NOK 825	3 mnd Nibor + margin	2022	2017	825	825
Sum tidsbegrenset				2.069	2.103
Fondsobligasjon					
NOK 1000	3 mnd Nibor + margin			0	992
NOK 684	3 mnd Nibor + margin		2019	767	734
NOK 116	3 mnd Nibor + margin		2019	116	115
NOK 40	3 mnd Nibor + margin			0	39
Sum fondsobligasjon				883	1.880
Påløpte renter				12	21
Sum ansvarlig lånekapital				2.964	4.004

Ansvarlig lånekapital og fondsobligasjon i utenlandsk valuta inngår i konsernets totale valutaposisjon slik at det ikke er valutarisiko knyttet til lånene. Av totalt 2 964 mill kroner i ansvarlig lånekapital teller 794 mill kroner som kjernekapital og 2 069 mill kroner som tidsbegrenset ansvarlig kapital. Aktiverte kostnader ved låneopptak blir reflektert i beregning av amortisert kost. Fondsobligasjoner kan maksimum utgjøre 15 prosent av samlet kjernekapital for obligasjoner med fastsatt løpetid og 35 prosent for fondsobligasjoner uten fastsatt løpetid. Eventuelt overskytende teller som evigvarende ansvarlig lånekapital.

Vedlegg

Tabellene i dette kapittelet finnes også i eget vedlegg (Excel) som oppdateres kvartalsvis. I tillegg inneholder vedlegget tabeller som viser følgende:

- De viktigste avtalevilkårene for kapitalinstrumenter (arkfane 29)
- Sammensetningen av ansvarlig kapital for perioden 2014-2017 (arkfane 30)
- Forholdet mellom ansvarlig kapital i regnskapet og den ansvarlige kapitalen som beregnes for kapitaldekningsformål (arkfane 31)
- Beregning av uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio) (arkfane 32)

Kredittrisiko

Risikovektet balanse for kredittrisiko

Tabell 16: Risikovektet balanse for kredittrisiko fordelt på engasjementskategorier og underkategorier (beløp i mill kroner)

		Engasjement	Engasjement	Risikovektet	Risikovektet
			EAD	balanse	balanse
		31.12.2014	31.12.2014	Konsolidert	Konsolidert
				31.12.2014	31.12.2013
Foretak	Spesialiserte foretak	40.193	38.327	32.685	28.174
	Foretak SMB	26.459	24.181	21.789	
	Øvrige foretak	10.264	9.018	8.789	27.245
Massemarked	Massemarked SMB	5.804	5.801	1.144	641
	Engasjementer med pant i fast eiendom	119.170	119.163	20.661	10.715
	Øvrige massemarkedsengasjementer	1.898	1.893	845	763
Risikovektet balanse kredittrisiko IRB		203.788	198.383	85.913	67.538
Stater		7.770		222	287
Institusjoner		11.467		2.102	1.550
Foretak		7.024		6.272	1.575
Massemarked		9.581		6.869	150
Konsoliderte selskaper *					14.850
Øvrige eiendeler		3.783		2.019	1.950
Risikovektet balanse standardmetoden		39.625		17.484	20.362
Fradrag					-1.463
Samlet risikovektet balanse knyttet til kredittrisiko				103.397	86.437

* Fra og med 30.9.2014 har vi fått nytt rapporteringsoppsett der engasjementene fra konsoliderte selskap er tatt inn i de kategoriene de tilhører.

Engasjementer fordelt på geografiske områder

Tabell 17: Engasjementsbeløp for hver engasjementstype fordelt på geografiske områder før fradrag for nedskrivninger (beløp i mill kroner)

2014	Brutto utlån	Ubenyttet kreditt	Garantier	Sum
Rogaland	103.117	12.980	9.378	125.475
Agder-fylkene	13.102	1.649	1.192	15.943
Hordaland	19.683	2.478	1.790	23.951
Øvrige	5.718	720	520	6.958
Sum brutto engasjement kunder	141.620	17.827	12.879	172.326

2013	Brutto utlån	Ubenyttet kreditt	Garantier	Sum
Rogaland	82.983	9.903	8.336	101.222
Agder-fylkene	10.757	1.222	1.029	13.008
Hordaland	16.302	1.887	1.588	19.777
Øvrige	10.231	661	556	11.448
Sum brutto engasjement kunder	120.273	13.673	11.509	145.455

Engasjementer fordelt på engasjementstyper

Tabell 18: Samlet engasjementsbeløp, definert som brutto utlån til kunder + garantier + ubenyttet kreditt i konsernet, etter eventuell nedskrivning og uten hensyn til eventuell sikkerhetsstillelse og engasjementenes gjennomsnittlige størrelse i løpet av perioden, oppdelt i engasjementstyper (beløp i mill. kroner)

2014	Engasjementsbeløp	Gjennomsnittlig engasjementsbeløp
Foretak	87.495	84.428
Massemarked	84.831	74.463
Brutto engasjement kunder	172.326	158.891
Individuelle nedskrivninger	-322	-384
Nedskrivning på grupper av utlån	-378	-340
Nedskrivning garantier	0	0
Netto engasjement kunder	171.626	158.167
Stater (Norges Bank)	1.610	1.304
Institusjoner	2.222	1.738
Sum engasjementsbeløp	175.458	161.208

2013	Engasjementsbeløp	Gjennomsnittlig engasjementsbeløp
Foretak	81.361	79.998
Massemarked	64.094	60.260
Brutto engasjement kunder	145.455	140.258
Individuelle nedskrivninger	-446	-435
Nedskrivning på grupper av utlån	-302	-317
Nedskrivning garantier	0	-1
Netto engasjement kunder	144.707	139.506
Stater (Norges Bank)	998	1.003
Institusjoner	1.253	1.170
Sum engasjementsbeløp	146.958	141.679

Engasjementer fordelt på kundegrupper

Tabell 19: Engasjementsbeløp for hver engasjementstype fordelt på bransjer før fradrag for nedskrivninger (beløp i mill kroner)

	2014			2013		
	Brutto utlån	Ubenyttet kreditt og garantier	Sum	Brutto utlån	Ubenyttet kreditt og garantier	Sum
Jordbruk/skogbruk	4.458	2.766	7.224	4.326	1.888	6.214
Fiske/fiskeoppdrett	596	271	867	541	190	731
Bergverksdrift/utvinning	4.341	700	5.041	2.829	828	3.657
Industri	2.650	1.691	4.341	3.403	1.646	5.049
Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg	3.520	1.812	5.332	3.100	972	4.072
Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	2.529	1.622	4.151	2.877	1.107	3.984
Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	8.239	424	8.663	7.297	1.481	8.778
Eiendomsdrift	27.164	9.359	36.523	25.740	8.367	34.107
Tjenesteytende virksomhet	7.859	2.731	10.590	7.545	2.167	9.712
Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	1.877	2.886	4.763	2.277	2.780	5.057
Ufordelt (merverdi fastrente utlån)	736	(736)	0	490	(490)	0
Sum foretak	63.969	23.526	87.495	60.425	20.936	81.361
Massemarked	77.651	7.180	84.831	59.848	4.246	64.094
Sum brutto engasjement kunder	141.620	30.706	172.326	120.273	25.182	145.455

Engasjementsbeløp fordelt etter gjestående løpetid

Tabell 20: Engasjementsbeløp for hver engasjementstype fordelt etter gjestående løpetid (beløp i mill kroner)

2014	På forespørsel	<1 år	1-5 år	over 5 år	Sum
Brutto utlån	46.156	5.848	20.109	69.507	141.620
Ubenyttet kreditt	17.827				17.827
Garantier		5.135	5.946	1.798	12.879
Sum brutto engasjement kunder	63.983	10.983	26.055	71.305	172.326
Stater (Norges Bank)	1.610	-	-	-	1.610
Institusjoner	2.222	-	-	-	2.222
2013	På forespørsel	<1 år	1-5 år	over 5 år	Sum
Brutto utlån	37.629	5.023	18.486	59.135	120.273
Ubenyttet kreditt	13.673				13.673
Garantier		8.101	1.798	1.610	11.509
Sum brutto engasjement kunder	51.302	13.124	20.284	60.745	145.455
Stater (Norges Bank)	998	-	-	-	998
Institusjoner	1.253	-	-	-	1.253

Misligholdte og tapsutsatte engasjementer fordelt på kundegrupper

Tabell 21: Misligholdte og tapsutsatte engasjement fordelt på kundegrupper (beløp i mill kroner)

Beløp i mill kroner	Samlet engasjementsbeløp			Resultatførte verdiendringer i løpet av perioden
	Tapsutsatte	Misligholdte	Individuelle nedskrivninger	
Jordbruk/skogbruk	7	34	20	2
Fiske/fiskeoppdrett	0	0	0	0
Bergverksdrift/utvinning	0	0	0	-5
Industri	40	14	15	5
Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg	24	18	22	22
Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	26	15	24	26
Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	54	1	36	-6
Eiendomsdrift	251	126	118	112
Tjenesteytende virksomhet	68	7	44	8
Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	1	0	0	0
Sum foretak	471	215	279	164
Overført fra nedskrivning på grupper av utlån	0	0	0	75
Massemarked	42	212	43	18
Sum	513	427	322	257

Beløp i mill kroner	Samlet engasjementsbeløp			Resultatførte verdiendringer i løpet av perioden
	Tapsutsatte	Misligholdte	Individuelle nedskrivninger	
Jordbruk/skogbruk	2	17	8	5
Fiske/fiskeoppdrett	0	0	0	0
Bergverksdrift/utvinning	0	0	5	-2
Industri	39	4	31	3
Kraft og vannforsyning/bygg og anlegg	22	8	10	4
Varehandel, hotell og restaurantvirksomhet	25	12	26	14
Utenriks sjøfart, rørtransport, øvrig transport	74	11	64	8
Eiendomsdrift	177	566	210	153
Tjenesteytende virksomhet	58	8	37	-27
Offentlig forvaltning og finansielle tjenester	0	0	0	0
Sum foretak	397	626	392	158
Overført fra nedskrivning på grupper av utlån	0	0	0	-30
Massemarked	42	204	54	4
Sum	439	830	446	132

Nedskrivninger pr. misligholdsklasse

Tabell 22: Nedskrivninger pr. misligholdsklasse i perioden (beløp i mill. kroner)

	2014	2013
A (0,00-0,10 %)	0	0
B (0,10-0,25 %)	0	0
C (0,25-0,50 %)	0	0
D (0,50-0,75 %)	0	0
E (0,75-1,25 %)	0	0
F (1,25-2,50 %)	0	0
G (2,50-5,00 %)	0	0
H (5,00-10,00 %)	0	0
I (10,00 -)	0	0
J	0	0
K	257	132
Sum	257	132

Misligholdte og tapsutsatte engasjementer fordelt på geografiske områder

Tabell 23: Separat angivelse av de samlede engasjementsbeløp med verdifall og misligholdte engasjementer fordelt på geografiske områder, herunder samlede verdiendringer og nedskrivninger (beløp i mill kroner)

2014	Samlet engasjementsbeløp		Individuelle nedskrivninger
	Tapsutsatte	Misligholdte	
Rogaland	255	234	163
Agder-fylkene	176	80	99
Hordaland	80	94	44
Øvrige	2	19	16
Sum	513	427	322

2013	Samlet engasjementsbeløp		Individuelle nedskrivninger
	Tapsutsatte	Misligholdte	
Rogaland	261	186	165
Agder-fylkene	105	92	88
Hordaland	70	524	170
Øvrige	3	28	23
Sum	439	830	446

Engasjementer med verdifall

Tabell 24: Avstemming av endringer i henholdsvis verdiendringer og nedskrivninger for engasjementer med verdifall (beløp i mill kroner)

2014	Inngående balanse	Beløp ført mot nedskrivninger	Beløp som avsettes til eller tilbakeføres fra anslått tap	Utgående balanse
Individuelle nedskrivninger	446	283	159	322
Nedskrivninger på grupper av utlån	302		75	378
Spesifiserte tapsavsetninger garantier	0		0	0
Sum	748	283	234	700

2013	Inngående balanse	Beløp ført mot nedskrivninger	Beløp som avsettes til eller tilbakeføres fra anslått tap	Utgående balanse
Individuelle nedskrivninger	423	294	317	446
Nedskrivninger på grupper av utlån	332		-30	302
Spesifiserte tapsavsetninger garantier	1		-1	0
Sum	756	294	286	748

Eksponering for porteføljer der IRB-metoden benyttes

Tabell 25: Fordeling på risikoklasser der IRB-metoden benyttes

2014	Misligholds-	Samlet	Samlet	Gjennom-	Gjennom-	Gjennom-
Engasjementskategori	klasse	Samlet EAD	ubenyttet ramme	snittlig risikovekt	snittlig tap gitt mislighold	snittlig konverterings-faktor
Foretak SMB						
	A	0	0	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	B	565	313	41,3 %	45,0 %	85,1 %
	C	3.694	1.302	56,0 %	45,0 %	89,6 %
	D	5.674	1.667	70,1 %	45,0 %	91,1 %
	E	1.724	190	78,1 %	45,0 %	96,5 %
	F	5.799	1.372	101,3 %	45,0 %	92,7 %
	G	5.490	1.807	117,6 %	45,0 %	90,1 %
	H	398	28	172,6 %	45,0 %	97,7 %
	I	632	158	181,7 %	45,0 %	92,3 %
	J	6	2	0,0 %	45,0 %	90,0 %
	K	200	31	0,0 %	45,0 %	95,1 %
Sum foretak SMB		24.181	6.871	90,1 %		91,4 %
Spesialiserte foretak						
	A	445	11	17,3 %	23,6 %	99,9 %
	B	620	88	41,7 %	40,2 %	96,3 %
	C	4.207	1.421	58,3 %	42,5 %	90,2 %
	D	7.701	1.103	65,7 %	44,8 %	95,5 %
	E	3.966	691	72,6 %	41,0 %	94,6 %
	F	10.151	1.001	90,8 %	43,9 %	96,8 %
	G	8.556	1.185	108,2 %	43,5 %	95,6 %
	H	891	98	120,7 %	35,7 %	96,6 %
	I	1.314	50	164,2 %	42,4 %	98,8 %
	J	50	0	42,3 %	32,9 %	100,0 %

	K	425	7	53,5 %	45,3 %	99,4 %
Sum foretak spesialiserte		38.327	5.655	85,3 %		95,4 %
Øvrige foretak						
	A	46	0	16,7 %	0,0 %	0,0 %
	B	45	0	23,6 %	0,0 %	100,0 %
	C	1.715	1.122	65,2 %	39,7 %	82,1 %
	D	2.742	1.115	79,2 %	24,2 %	88,1 %
	E	531	340	87,7 %	40,2 %	82,7 %
	F	2.232	717	121,7 %	26,9 %	90,3 %
	G	1.569	445	135,4 %	21,5 %	91,4 %
	H	86	0	112,1 %	0,0 %	100,0 %
	I	51	0	154,9 %	0,0 %	100,0 %
	J	0	0	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	K	0	0	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Sum øvrige foretak		9.018	3.738	97,5 %		87,9 %
Massemarked eiendom SMB						
	A	450	256	4,4 %	19,6 %	99,9 %
	B	1.952	409	7,5 %	19,9 %	99,9 %
	C	1.486	107	13,8 %	21,3 %	100,0 %
	D	646	17	21,6 %	22,6 %	100,0 %
	E	664	13	32,1 %	24,8 %	99,9 %
	F	240	3	37,9 %	21,1 %	100,0 %
	G	137	2	77,3 %	27,9 %	99,8 %
	H	73	1	86,6 %	20,3 %	99,9 %
	I	136	1	118,6 %	20,6 %	100,0 %
	J	2	0	0,0 %	16,6 %	100,0 %
	K	15	0	0,0 %	72,8 %	100,0 %
Sum massemarked eiendom SMB		5.801	809	19,7 %		99,9 %
Engasjement med pant i fast eiendom						
	A	7.810	3.203	4,1 %	18,3 %	100,0 %
	B	35.940	6.138	7,1 %	19,3 %	100,0 %
	C	32.587	902	13,0 %	19,8 %	100,0 %
	D	18.791	171	19,7 %	20,7 %	100,0 %
	E	13.245	80	26,6 %	20,9 %	100,0 %
	F	5.750	39	39,0 %	21,2 %	100,0 %
	G	2.010	13	58,6 %	20,4 %	100,0 %
	H	1.324	3	83,6 %	20,4 %	100,0 %
	I	1.396	6	126,7 %	22,1 %	100,0 %
	J	166	0	5,9 %	25,3 %	100,0 %
	K	144	12	3,0 %	22,6 %	100,0 %
Sum massemarked eiendom		119.163	10.567	17,3 %		100,0 %
Øvrig massemarked						
	A	71	38	11,5 %	48,8 %	99,2 %
	B	374	99	18,2 %	48,3 %	99,7 %
	C	334	87	31,1 %	48,8 %	99,6 %
	D	300	84	41,1 %	48,7 %	99,7 %
	E	263	34	52,9 %	49,0 %	99,8 %
	F	226	12	65,7 %	50,2 %	99,8 %
	G	191	4	73,9 %	49,1 %	99,9 %
	H	49	1	81,0 %	50,4 %	99,6 %
	I	56	4	114,6 %	49,1 %	99,7 %
	J	3	0	149,9 %	39,1 %	98,9 %
	K	26	0	17,6 %	85,3 %	100,0 %
Sum øvrig massemarked		1.893	364	44,7 %		99,7 %

2013 Engasjementskategori	Misligholds- klasse	Samlet EAD	Samlet ubenyttet ramme	Gjennom- snittlig risikovekt	Gjennom- snittlig tap gitt mislighold	Gjennom- snittlig konverterings- faktor
Foretak	A	151	23	24,3 %	45,0 %	99,5 %
	B	694	366	43,0 %	45,0 %	86,0 %
	C	8.782	3.067	58,6 %	45,0 %	89,0 %
	D	12.856	3.216	67,1 %	45,0 %	93,6 %
	E	7.765	1.336	79,9 %	45,0 %	94,3 %
	F	17.659	4.310	98,9 %	45,0 %	91,7 %
	G	11.129	1.359	111,8 %	45,0 %	96,2 %
	H	972	182	152,1 %	45,0 %	94,1 %
	I	2.094	297	177,2 %	45,0 %	95,7 %
	J	72	14	0,0 %	45,0 %	88,5 %
	K	1.192	86	0,0 %	45,0 %	97,6 %
Sum Foretak		63.368	14.257	87,5 %		93,0 %
Engasjementer med pant i fast eiendom						
	A	12.299	3.212	1,6 %	9,4 %	100,0 %
	B	11.629	1.119	4,4 %	9,6 %	100,0 %
	C	34.756	2.652	6,5 %	9,8 %	100,0 %
	D	19.311	1.113	9,6 %	10,1 %	100,0 %
	E	22.197	915	13,0 %	10,0 %	100,0 %
	F	7.445	184	19,1 %	10,6 %	100,0 %
	G	1.277	42	29,6 %	10,5 %	100,0 %
	H	962	21	48,8 %	11,7 %	100,0 %
	I	1.133	8	58,7 %	10,7 %	100,0 %
	J	94	0	11,7 %	9,3 %	99,9 %
	K	104	0	74,9 %	19,8 %	100,0 %
Sum massemarked eiendom		111.207	9.266	9,6 %	9,9 %	100,0 %
Øvrig massemarked						
	A	1.444	524	3,2 %	18,8 %	99,8 %
	B	891	171	10,5 %	23,1 %	99,6 %
	C	2.380	271	14,3 %	22,5 %	99,9 %
	D	1.044	80	21,2 %	23,9 %	100,0 %
	E	1.093	73	26,7 %	23,7 %	99,8 %
	F	332	21	38,4 %	26,6 %	99,9 %
	G	98	6	43,9 %	22,5 %	99,7 %
	H	69	4	61,1 %	21,7 %	99,9 %
	I	130	4	97,5 %	29,2 %	99,5 %
	J	14	0	41,4 %	22,2 %	83,5 %
	K	60	0	111,1 %	57,0 %	40,9 %
Sum øvrig massemarked		7.554	1.154	18,6 %	22,8 %	99,7 %

Forskjeller mellom interne og regulatoriske modellparametere

SpareBank 1 SR-Bank benytter de samme systemene og modellene ved interne og regulatoriske beregninger av risikoeksponering og kapitalkrav. Det er imidlertid enkelte mindre forskjeller i modellparametere som gir ulike estimater for estimert misligholdssannsynlighet (PD), eksponering ved mislighold (EAD) og tapsgrad gitt mislighold (LGD). Hovedforskjellen er at det i regulatoriske beregninger kreves til dels vesentlig høyere sikkerhetsmarginer enn hva egne analyser og forsvarlighetsvurderinger tilsier.

Effekten av disse forskjellene framgår av tabellen under.

Tabell 26: Risikoparametre internt vs. regulatorisk

	Kalibreringsnivå (uvektet)	Konverterings- faktor	Nivå estimert tapsgrad*
Massemarked med pant i fast eiendom			
	PD-modell	EAD	LGD
Internt	0,70 %	100 %	5,9 %
Regulatorisk	1,09 %	100 %	19,9 %
Øvrig massemarked			
	PD-modell	EAD	LGD
Internt	2,80 %	100 %	56,6 %
Regulatorisk	3,63 %	100 %	50,1 %
Foretak			
	PD	EAD	LGD
Internt	3,16 %	Egen modell (60-90 %)	22,0 %
Regulatorisk	3,16 %	75 %	45,0 %

* I 2015 skal det implementeres en ny modell for estimering av tapsgrad gitt mislighold for personmarkedet.

** SpareBank 1 SR-Bank implementerer avansert IRB fra og med februar 2015. Dette vil gi like estimater internt og regulatorisk ved beregning av tapsgrad gitt mislighold, men med noe ulike parametere enn det som er grunnlaget ved interne beregninger i 2014.

Øvrige tabeller i dette kapittelet viser regulatoriske estimater.

Sammenligning av risikoparametre med faktisk utfall

Et engasjement anses som misligholdt dersom et krav er forfalt med mer enn 90 dager og beløpet er over 1.000 kr, eller når banken har grunn til å anta det er sannsynlig at debitor ikke klarer å tilbakebetale i henhold til sine forpliktelser ovenfor banken. Tabellene nedenfor viser gjennomsnittlig estimert og faktisk mislighold for porteføljen i 2014 og for perioden 2006-2014. Uvektet IRB-mislighold defineres som antall kunder som er, eller som har vært i mislighold innenfor en 12 måneders periode sett i forhold til totalt antall kunder. Uvektet mislighold innebærer at en misligholdt kunde med et lite låneengasjement vektet like mye som en misligholdt kunde med et stort låneengasjement.

Tabell 27: IRB Misligholdsnivå – PD-modeller (uvektet)

Portefølje	Estimert mislighold	Faktisk mislighold	Estimert mislighold	Faktisk mislighold
	2014	2014	2006-2014	2006-2014
Massemarked med pant i fast eiendom	0,99 %	0,24 %	0,98 %	0,35 %
Øvrig massemarked	3,01 %	1,53 %	3,65 %	2,01 %
Foretak	3,19 %	2,15 %	3,12 %	2,17 %

Estimert mislighold basert på langsiktig utfall gjennom en full tapssyklus.

Tabell 28: IRB Misligholdsnivå – PD per misligholdsklasse (uvektet)

Massemarked med pant i fast eiendom	Estimert mislighold	Faktisk mislighold	Estimert mislighold	Faktisk mislighold
	2014	2014	2006-2014	2006-2014
A	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
B	0,2 %	0,0 %	0,2 %	0,0 %
C	0,4 %	0,0 %	0,4 %	0,1 %
D	0,6 %	0,1 %	0,6 %	0,1 %
E	1,0 %	0,1 %	1,0 %	0,3 %
F	1,7 %	0,4 %	1,7 %	0,6 %
G	3,4 %	0,6 %	3,5 %	1,5 %
H	7,0 %	2,2 %	7,0 %	3,1 %
I	23,0 %	9,2 %	21,7 %	10,3 %

Øvrig massemarked	Estimert mislighold	Faktisk mislighold	Estimert mislighold	Faktisk mislighold
	2014	2014	2006-2014	2006-2014
A	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
B	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
C	0,4 %	0,0 %	0,2 %	0,0 %
D	0,6 %	0,0 %	0,4 %	0,1 %
E	1,0 %	0,2 %	0,6 %	0,3 %
F	1,7 %	0,5 %	1,0 %	0,8 %
G	3,5 %	1,3 %	1,8 %	1,9 %
H	6,8 %	4,1 %	3,5 %	3,8 %
I	23,6 %	12,9 %	6,9 %	13,6 %

Foretak	Estimert mislighold	Faktisk mislighold	Estimert mislighold	Faktisk mislighold
	2014	2014	2006-2014	2006-2014
A	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
B	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
B	0,2 %	0,0 %	0,2 %	0,0 %
C	0,4 %	0,0 %	0,4 %	0,3 %
D	0,6 %	0,3 %	0,6 %	0,5 %
E	0,9 %	0,5 %	0,9 %	0,9 %
F	1,9 %	0,7 %	1,9 %	1,3 %
G	3,4 %	2,9 %	3,4 %	2,7 %
H	9,4 %	7,1 %	9,4 %	5,3 %
I	20,1 %	15,6 %	19,3 %	13,0 %

Vektet IRB-mislighold defineres som totalt engasjement som er eller har vært i mislighold i forhold til total eksponering (EAD), og tar dermed hensyn til størrelsen på låneengasjementet. Tabellen under viser gjennomsnittlig vektet estimert og faktisk IRB-mislighold for porteføljen i 2014 og for perioden 2006-2014.

Tabell 29: IRB Misligholdsnivå – PD-modeller (vektet)

Portefølje	Estimert mislighold	Faktisk mislighold	Estimert mislighold	Faktisk mislighold
	2014	2014	2006-2014	2006-2014
Massemarked med pant i fast eiendom	1,15 %	0,38 %	1,17 %	0,47 %
Øvrig massemarked	3,38 %	1,22 %	3,60 %	1,50 %
Foretak	2,37 %	1,74 %	2,58 %	2,01 %

Tabellen under viser estimert og faktisk tapsgrad for misligholdte lån i SpareBank 1 SR-Bank. Forskrift om Kapitalkrav forutsetter at estimert tapsgrad skal representere økonomiske nedgangstider (downturn). Estimert tapsgrad på 45 prosent for foretak er myndighetsfastsatt i Forskrift om kapitalkrav. Fra og med 2015 har SpareBank 1 SR-Bank tillatelse til å beregne estimert tapsgrad basert på egne modeller (IRB-Avansert). Tapsdataene dekker perioden 2006 – 2013. Som tabellen viser er estimert tapsgrad høyere enn faktisk tapsgrad da dette er et downturn-estimat, mens faktisk tapsgrad representerer realisasjoner utført i noe ulike konjunkturer.

Tabell 30: IRB Tapsgrad for misligholdte lån – LGD (uvektet)

Portefølje	Estimert tapsgrad	Faktisk tapsgrad	Estimert tapsgrad	Faktisk tapsgrad
	2013	2013	2006-2013	2006-2013
Massemarked med pant i fast eiendom	11,3 %	6,3 %	11,9 %	3,3 %
Øvrig massemarked	10,0 %	0,0 %	18,5 %	9,0 %
Foretak	45,0 %	28,0 %	45,0 %	23,5 %

Forventet tap (EL) beskriver det tapet konsernet statistisk sett må forvente å tape på utlånsporteføljen i løpet av en 12 måneders periode (langsiktig utfall). Regnskapsmessig skiller det ikke mellom massemarked med og uten pant i fast eiendom ved tapsføring. Tabellen under viser derfor gjennomsnittlig forventet tap og faktiske regnskapsførte tap for massemarked samlet og for foretak i 2014 og for perioden 2006-2014.

Tabell 31: IRB – Forventet tap (EL) og faktiske regnskapsførte tap

Portefølje	Forventet tap 2014	Faktisk tap 2014	Forventet tap 2009-2014	Faktisk tap 2009-2014
Massemarked	0,04 %	0,01 %	0,05 %	0,01 %
Foretak	0,40 %	0,25 %	0,50 %	0,30 %

Samlet engasjementsbeløp og andelen som er sikret med pant (IRB)

Tabell 32: Samlet engasjementsbeløp (i mill kroner) og andelen som er sikret med pant, fordelt på engasjementskategorier (IRB)

Engasjementskategori	2014		2013	
	Engasjementsbeløp	Herav sikret med pant i fast eiendom ¹⁾	Engasjementsbeløp	Herav sikret med pant i fast eiendom ¹⁾
Massemarked				
Engasjementer med pant i fast eiendom	119.170	95 %	111.214	95 %
Massemarked SMB	5.804	93 %	5.651	88 %
Øvrige massemarkedsengasjementer	1.898	3 % ²⁾	1.923	4 % ²⁾
Sum	126.872		118.788	

1) Andel er totalt engasjement med slik sikkerhetsstillelse i forhold til totalt engasjement for gjeldende engasjementskategori.

2) Et engasjement på en massemarkedskunde der realisasjonsverdi av boligen vurderes lavere enn 30 % av kundens engasjement kategoriseres ikke som engasjement med fast eiendom, men som øvrig massemarked.

SpareBank 1 SR-Bank har ingen sikkerhetsstillelser som medfører redusert engasjementsbeløp. For foretak hensyntas ikke sikkerhetsstillelse i LGD beregningen. Her benyttes myndighetsfastsatte LGD-faktorer. Av den grunn fremgår ingen opplysning av slike engasjementer i ovenstående tabell.

Faktiske verdiendringer

Tabell 33: De faktiske verdiendringene for den enkelte engasjementskategori og utvikling fra tidligere perioder (IRB)

Beløp i mill kroner	Verdi 31.12.2014	Verdiendring i 2014 (i %)	Verdi 31.12.2013	Verdiendring i 2013 (i %)
Massemarkedsengasjementer	126.872	6,8 %	118.788	5,3 %
-herav massemarked SMB	5.804	2,7 %	5.651	7,1 %
-herav engasjementer med pant i fast eiendom	119.170	7,2 %	111.214	5,5 %
-herav øvrige massemarkedsengasjementer	1.898	-1,3 %	1.923	-7,9 %
Spesialiserte foretak	40.193	18,1 %	34.037	0,3 %
Foretak SMB *	26.459	7,5 %		
Øvrige foretak	10.264		34.153	5,4 %
Sum	203.788	9,0 %	186.978	4,4 %

Beløp i mill kroner	Verdi 31.12.2012	Verdiendring i 2012 (i %)	Verdi 31.12.2011
Massemarkedsengasjementer	112.773	9,7 %	102.777
-herav massemarked SMB	5.276	6,4 %	4.959
-herav engasjementer med pant i fast eiendom	105.409	10,7 %	95.239
-herav øvrige massemarkedsengasjementer	2.088	-19,0 %	2.579
Spesialiserte foretak	33.939	16,2 %	29.215
Foretak SMB *			
Øvrige foretak	32.418	7,5 %	30.151
Sum	179.130	10,5 %	162.143

Markedsrisiko

Risikovektet balanse for markedsrisiko

Tabell 34: Risikovektet balanse for markedsrisiko, herunder posisjonsrisiko, motpartsrisiko, oppgjørsmarkedsrisiko, valutarisiko og varemarkedsrisiko (beløp i mill kroner)

	Konsolidert 31.12.2014	Konsolidert 31.12.2013
Posisjonsrisiko	6.218	4.601
- Herav egenkapitalinstrumenter	598	675
- Herav egenkapitalinstrumenter unntatt IRB	3.642	1.838
- Herav sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	1.978	1.600
- Herav sertifikater og obligasjoner til amortisert kost	0	488
Motpartsrisiko (derivater i handelsporteføljen)	3.227	1.837
Valutarisiko	0	0
Sum	9.445	6.438

Porteføljefinformasjon for markedsrisiko – langsiktige plasseringer

Tabell 35: Investeringer (egenkapitalposisjoner utenfor handelsportefølje) fordelt etter formål.

	Investeringer	31.12.2014	31.12.2013
Finansielle investeringer til virkelig verdi over resultat	Progressus	10	12
	Hitec Vision Private Equity IV LP	19	25
	HitecVision Asset Solution LP	25	26
	Energy Ventures III AS	10	10
	SR-PE-Feeder III KS	16	8
	Øvrige finansielle investeringer	69	71
Sum finansielle investeringer til virkelig verdi over resultatet		149	152
Strategiske investeringer til virkelig verdi over resultat	Nordito Property	2	2
	Nets Holding	0	352
	Bank 1 Oslo Akershus	137	119
Sum strategiske investeringer til virkelig verdi over resultat		139	473
Strategiske investeringer til tilgjengelig for salg	Øvrige strategiske investeringer	3	7
Sum		291	632

Aksjer og andeler klassifiseres som enten til virkelig verdi over resultatet eller tilgjengelig for salg. Endring i virkelig verdi fra inngående balanse resultatføres som inntekt fra finansielle investeringer.

Tabell 36: Oversikt over bokført verdi og virkelig verdi, gevinster og tap (beløp i mill kroner)

	Bokført verdi	Virkelig verdi	Samlede realiserte gevinster eller tap	Urealiserte gevinster eller tap	Beløp medregnet i kjernekapital eller tilleggskapital
2014					
Finansielle investeringer til virkelig verdi over resultat	149	149	7	-19	0
Strategiske investeringer til virkelig verdi over resultat	139	139	257	18	59
Strategiske investeringer tilgjengelig for salg	3	3	0	0	0
Sum	291	291	264	-1	59

	Bokført verdi	Virkelig verdi	Samlede realiserte gevinster eller tap	Urealiserte gevinster eller tap	Beløp medregnet i kjernekapital eller tilleggskapital
2013					
Finansielle investeringer til virkelig verdi over resultat	149	149	7	-19	0
Strategiske investeringer til virkelig verdi over resultat	473	473	0	24	162
Strategiske investeringer tilgjengelig for salg	7	7	1	0	0
Sum	629	629	8	5	162

Tabell 37: Oversikt over type og verdi av børsnoterte aksjer, unoterte aksjer i diversifiserte porteføljer og andre engasjementer

Beløp i mill kroner	Verdi	
	2014	2013
Unotert	288	625
Omsatt på børs	0	0
Øvrige	3	7
Sum	291	632

Tabell 38: Oversikt over motpartsrisiko for derivater mv.

Beløp i mill kroner	Nominell verdi	Risikovektet	Risikovektet
		balanse 2014 ¹⁾	balanse 2013 ¹⁾
Rente og valutainstrumenter	204.899	3.227	1.138
Svekket kredittverdi motpart (CVA)		1.127	
Sum finansielle derivater	204.899	4.354	1.138

1) Risikovektet balanse beregnes etter standardmetoden.

Tabell 39: Resultateffekten ved et positivt parallellskift i rentekurven på ett prosentpoeng ved utgangen av de to siste årene dersom samtlige finansielle instrumenter ble vurdert til virkelig verdi

	31.12.2014	31.12.2013
Sertifikater og obligasjoner	-20	-28
Fastrenteutlån til kunder	-13	-15
Øvrige utlån og innskudd	-79	-57
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	92	104
Annet	2	-1
Total renterisiko	-18	2
Løpetidsbånd		
0 - 3 mnd	-25	-7
3 - 6 mnd	-10	4
6 - 9 mnd	6	3
9 - 12 mnd	7	9
12 - 18 mnd	3	2
18 - 24 mnd	6	-2
2 - 10 år	-6	-6
10 år +	1	0
Total renterisiko	-18	2
Løpetidsbånd		
NOK	-14	-4
EUR	-1	9
USD	-8	-3
CHF	6	1
Øvrige	-1	-1
Total renterisiko	-18	2

Renterisiko oppstår ved at konsernet kan ha ulik rentebindingstid på sine eiendeler og forpliktelser. Handelsaktivitetene knyttet til omsetning av renteinstrumenter skal til enhver tid skje innenfor vedtatte rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimalt potensielt tap. Den kommersielle risikoen kvantifiseres og overvåkes kontinuerlig.

Konsernets overordnede rammer for renterisiko definerer maksimalt tap ved renteendring på ett prosentpoeng. Maksimum tap ved renteendring på 1 prosent er totalt 95 mill kroner fordelt på 30 mill kroner og 65 mill kroner på totalbalansen for henholdsvis Trading og Treasury.

Operasjonell risiko

Risikovektet balanse for operasjonell risiko

Tabell 40: Minimumskravet til ansvarlig kapital for operasjonell risiko etter sjablongmetoden (beløp i mill kroner)

2014	Konsolidert	Boligkreditt	Næringskreditt	BN Bank
Banktjenester for massemarkeds kunder	3.398			
Banktjenester for bedriftskunder	2.533			
Betaling og oppgjørstjenester	-83			
Andel operasjonell risiko konsoliderte selskap	372	95	25	252
Totalt	6.220	95	25	252

2013	Konsolidert	Boligkreditt	Næringskreditt	BN Bank
Banktjenester for massemarkeds kunder	3.262			
Banktjenester for bedriftskunder	2.525			
Betaling og oppgjørstjenester	-401			
Andel operasjonell risiko konsoliderte selskap	327	91	19	217
Totalt	5.713	91	19	217

Risikovektet balanse for operasjonell risiko er beregnet i prosent av snitt inntekt for hvert forretningsområde de 3 siste årene. Banktjenester for massemarkedet 12 %, banktjenester for bedriftsmarkedet 15 % og for øvrige tjenester 18 %.

1) SpareBank 1 SR-Bank konsern benytter sjablongmetoden. Øvrige selskaper benytter basismetoden.

GODTGJØRELSESORDNINGEN I SPAREBANK 1 SR-BANK

SpareBank 1 SR-Bank ASA sin godtgjørelsespolitikk

SpareBank 1 SR-Bank ASA har etablert en godtgjørelsesordning som gjelder alle ansatte.

Konsernets godtgjørelsesordning skal:

- Være i samsvar med konsernets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser
- Bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med konsernets risiko, motvirke for høy eller uønsket risikotaking, og bidra til å unngå interessekonflikter
- Være i samsvar med Forskrift om godtgjørelsesordning i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond av 1. 12. 2010 (Forskrift om godtgjørelsesordninger)

Den samlede godtgjørelsen skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Den skal sikre at konsernet over tid tiltrekker, utvikler og beholder de dyktigste medarbeiderne. Ordningen skal

sikre en belønningsmodell som oppleves rettferdig, forutsigbar og er framtidsrettet og motiverende.

Beslutningsprosess

Styret i SpareBank 1 har opprettet et godtgjørelsesutvalg som består av tre styremedlemmer.

Godtgjørelsesutvalget skal forberede saker for styret og har i hovedsak ansvar for å:

- Årlig vurdere og foreslå total lønn og annen godtgjørelse for administrerende direktør
- Årlig behandle forslag til konsernmålekort (administrerende direktørs målekort)
- Årlig behandle konsernets godtgjørelsesordning, inkludert strategi og hovedprinsipper for variabel godtgjørelse
- Være rådgiver for administrerende direktør vedrørende saker om lønn og annen godtgjørelse og andre vesentlige personalrelaterte forhold for konsernets ledende ansatte
- Påse at praktiseringen av konsernets godtgjørelsesordninger årlig blir gjennomgått av en uavhengig kontrollfunksjon

- Forberede erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte (jfr. allmennaksjeloven § 6-16 a)
- Vurdere andre forhold som bestemt av styret og/eller godtgjørelsesutvalget
- Gjennomgå andre personalpolitiske saker ang. konsernets godtgjørelsesordning som kan antas å innebære vesentlig renomèrisiko

Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret:

Godtgjørelse til administrerende direktør

Administrerende direktørs lønn og øvrige økonomiske ytelser fastsettes årlig av styret etter innstilling fra Godtgjørelsesutvalget. Vurderingen tar utgangspunkt i oppnådde resultater, individuelle prestasjoner samt lønnsutviklingen i sammenlignbare stillinger. Variabel godtgjørelse kan opptjenes årlig, men skal være basert på oppnådde mål siste to år. Administrerende direktør kan motta konsernbonus på lik linje med øvrige ansatte i konsernet. Eventuell variabel godtgjørelse, inkludert konsernbonus, kan utgjøre inntil 25 prosent av fast lønn inkludert feriepenger. Det tildeles ikke resultatbaserte ytelser utover nevnte ordninger. Variabel lønn inngår ikke i pensjonsgrunnlaget.

Halvparten av den variable godtgjørelsen, med unntak av konsernbonus, gis i form av aksjer i SpareBank 1 SR-Bank ASA, hvor 1/3 av aksjene tildeles hvert av de kommende tre år. Den delen av den variable godtgjørelsen som utbetales i aksjer, kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger.

Administrerende direktør kan i tillegg gis naturalytelser i den grad ytelsene har tilknytning til administrerende direktørs funksjon i konsernet og er i tråd med markedsmessig praksis for øvrig.

Der er inngått livsvarig pensjonsavtale med administrerende direktør hvor pensjonsalder er ved utgangen av det året administrerende direktør fyller 64 år. Årlig driftspensjon frem til fylte 67 år utgjør 67 prosent av pensjonsgivende lønn. Fra fylte 67 år gis en tilleggspensjon som sammen med pensjon fra SpareBank 1 SR-Banks pensjonsordning, pensjon fra folketrygden og AFP

skal utgjøre 67 prosent av pensjonsgivende lønn, gitt full opptjening.

Administrerende direktør har ingen avtale om etterlønn ved fratredelse før oppnådd pensjonsalder.

Godtgjørelse til øvrige ledende ansatte

Administrerende direktør fastsetter godtgjørelse til ledende ansatte etter rammer drøftet med Godtgjørelsesutvalget og basert på retningslinjer vedtatt av styret.

Lønn fastsettes etter vurdering av prestasjon samt vilkår i markedet for de ulike områdene. Lønn skal fremme gode prestasjoner og sikre at konsernet når strategiske mål. Lønnsfastsettelsen skal ikke skade konsernets omdømme eller være markedsledende. Lønnen bør sikre at konsernet har evne til å tiltrekke og beholde ledende ansatte med ønsket kompetanse og erfaring.

Variabel godtgjørelse fastsettes på bakgrunn av konsernet oppnådde egenkapitalavkastning og for øvrig fastsatte mål i balansert målekort. Variabel godtgjørelse kan opptjenes årlig, men skal være basert på oppnådde mål siste to år. Ledende ansatte kan motta konsernbonus på lik linje med øvrige ansatte i konsernet. Eventuell variabel lønn, inkludert konsernbonus, kan utgjøre inntil 25 prosent av fast lønn inkludert feriepengene. Det kan ikke tildeles variabel lønn dersom det ikke utbetales konsernbonus. Det tildeles ikke resultatbaserte ytelser utover nevnte ordninger. Variabel lønn inngår ikke i pensjonsgrunnlaget. Konserndirektør risikostyring og compliance og konserndirektør Organisasjon og HR mottar ikke variabel lønn utover konsernbonus.

Halvparten av den variable godtgjørelsen, med unntak av konsernbonusen, gis i form av aksjer i SpareBank 1 SR-Bank ASA, hvor 1/3 av aksjene tildeles hvert av de kommende tre år. Den delen av den variable godtgjørelsen som utbetales i aksjer kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger. Naturalytelser kan tilbys ledende ansatte i den grad ytelsene har en tilknytning til den enkeltes funksjon i konsernet og er i tråd med markedsmessig praksis for øvrig.

Pensjonsordning skal ses i sammenheng med øvrig godtgjørelse og skal gi konkurransedyktige betingelser. Medlemmer av konsernledelsen har en pensjonsalder på 62 år, med unntak av de to siste ansatte konsernmedlemmene som har en pensjonsalder på 67 år. Konsernledelsen, med unntak av de to siste ansatte, har fra fylte 67 år en

tilleggspensjon som sammen med pensjon fra SpareBank 1 SR-Banks pensjonsordning, pensjon fra folketrygden og AFP skal utgjøre 70 prosent av pensjonsgivende lønn, gitt full opptjening. Ordningen ble endret for nye konsernmedlemmer fra og med 2011. Det vil si at for medlemmer av konsernledelsen som er ansatt etter dette tidspunkt, er pensjonsgrunnlaget begrenset til 12 G. De ansatte i konsernledelsen som har pensjonsalder på 62 år, har fra fylte 62 år til fylte 67 år rett på en pensjon tilsvarende 70 prosent av pensjonsgivende lønn i form av driftspensjon.

Ingen ledende ansatte har avtale om etterlønn ved fratredelse før oppnådd pensjonsalder.

Godtgjørelse til ledende ansatte med kontrolloppgaver

Godtgjørelse til ledende ansatte med kontrolloppgaver skal være uavhengig av resultatet i virksomheten de kontrollerer.

Ansatte med kontrolloppgaver mottar ikke variabel godtgjørelse utover konsernbonus.

Godtgjørelse til tillitsvalgte samt øvrige ansatte med tilsvarende godtgjørelse som ledende ansatte

Godtgjørelse vil følge ovennevnte retningslinjer for ledende ansatte.

Konsernbonus

Konsernet har en konsernbonusordning som omfatter samtlige ansatte i konsernet. Konsernbonusen fastsettes som en lik prosent av fast lønn, og kan maksimalt utgjøre 1,5 månedslønn. Konsernbonusen fastsettes av styret i forhold til oppnådde finansielle mål. Konsernbonusen utbetales i sin helhet som kontanter.

Bindende retningslinjer for aksjer, tegningsretter, opsjoner med videre for det kommende regnskapsåret

Administrerende direktør og ledende ansatte gis, på lik linje med øvrige ansatte i konsernet, adgang til å delta i rettede emisjoner mot konsernets ansatte.

Av variabel lønn opptjent i 2014 for administrerende direktør og andre ansatte som er omfattet av forskrift om godtgjørelse i finansinstitusjoner, vil halvparten av variabel godtgjørelse, med unntak for konsernbonusen, gis i form av et løfte om aksjer i SpareBank 1 SR-Bank

ASA. Aksjene tildeles med en tredjedel hvert av de kommende tre år.

Styret bekrefter at retningslinjene om lederlønn for 2014 gitt i fjorårets erklæring er blitt fulgt.

Redegjørelse for lederlønnspolitikken i foregående regnskapsår

Tabell 41: Offentliggjøring av godtgjørelse

Offentliggjøring av godtgjørelse	Antall	Godtgjørelse	Herav variabel godtgjørelse
Ledende ansatte; daglig leder, medlemmer av konsernledergruppen	10	24.277	3.639
Ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering	9	15.115	2.236
Andre ledende ansatte	8	18.100	6.660
Ansatte med kontrolloppgaver	11	12.602	1.165

